

**ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ**

**ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ.**

**ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ: ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΥΠΕΡ ΚΑΙ ΚΑΤΑ**

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Κ. ΜΑΡΙΑ ΤΖΑΝΗ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΠΟΛΥΚΑΝΔΡΙΤΗ ΕΙΡΗΝΗ

Α.Μ: 230369

ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ: Ε

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

2005-2006.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα.....	1
Ευχαριστίες.....	2
Πρόλογος.....	3
Κατάλογος πινάκων	6
Συντομογραφίες.....	6
A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Ιστορική επισκόπηση του φαινομένου της θανατικής ποινής....	7
B. ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ	9
B ₁ . Αναγκαιότητα της διερεύνησης.....	10
Γ. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	10
Γ ₁ Προβλήματα της έρευνας.....	11
Γ ₂ Υποθέσεις της έρευνας	11
Γ ₃ Όρια της έρευνας.....	11
Γ ₄ Περιορισμοί.....	12
Γ ₅ Προβλήματα της έρευνας	12
Δ. ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ	12
Επιχειρήματα υπέρ της θανατικής ποινής.....	12
Επιχειρήματα κατά της θανατικής ποινής.....	15
Δ ₁ Ορισμοί	23
E. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΜΕΘΟΔΟΥ	
E ₁ Επιλογή Μεθοδολογίας.....	23
ΣΤ. ΑΝΑΛΥΣΗ	24
Η θανατική ποινή στο Ελληνικό Δίκαιο.....	24
Πίνακες χωρών που έχουν καταργήσει τη θανατική ποινή.....	26
Συναφείς με τη θανατική ποινή γνωστικοί τομείς.....	30
Έμποροι ναρκωτικών –Βιαστές Επιβολή ή όχι θανατικής ποινής.....	30
Επαναφορά της θανατικής ποινής Επιχειρήματα υπέρ και κατά.....	32
Z. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ	33
H. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	34
Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	37
I. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	37

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον κ.Κεχαγιά για την πολύτιμη βοήθεια που προσέφερε με κάποιες συμβουλές και συγκεκριμένα για την καθοδήγησή του και τις διευκρινήσεις σε ορισμένα θέματα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της συγγραφής της εργασίας. Την καθηγήτρια κυρία Τζάνη, γιατί με αφορμή τη θέση που πήρε και τις απόψεις που εξέφρασε πάνω σε θέμα σχετικό με τη θανατική ποινή που ετέθη κατά τη διάρκεια ενός μαθήματος, ξεκίνησε η διερεύνηση του θέματος και τελικά η συγγραφή της παρούσας εργασίας. Απαραίτητα ήταν τα συγγράμματα συγγραφέων, τα ονόματα των οποίων αναφέρονται στο τέλος της εργασίας, στη βιβλιογραφία, χωρίς τα οποία θα ήταν αδύνατη η συγγραφή της αναφερόμενης στη θανατική ποινή εργασίας. Τέλος ευχαριστώ το δικηγόρο Πατρινό Ιωάννη για το δανεισμό συγγραμμάτων που ήταν πολύτιμα στην επιστημονική τεκμηρίωση θέσεων που περιέχονται στην εργασία.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με τον όρο "ποινή" ή ακριβέστερα "νομική ή θεσμική τιμωρία" ορίζεται το κακό που επιβάλλεται από ένα πρόσωπο σε θέση αρχής σε ένα άλλο πρόσωπο που κρίνεται ότι έχει παραβιάσει έναν κανόνα δικαίου.

Η ποινή μπορεί να περιλαμβάνει τη σωματική τιμωρία, τη χρηματική αποζημίωση, την απώλεια δικαιωμάτων ή ελευθερίας η ακόμα και την απώλεια της ζωής.

Ποινή προβλέπεται για μια παράβαση ενός νομικού καταστατικού. Οι περισσότεροι νομικοί μελετητές συμφωνούν ότι σε κάθε νόμο πρέπει να υπάρχει μια ηθική βάση. Ωστόσο είναι τελείως μη προσιτό το να υπάρχουν νόμοι για κάθε ηθικό παράπτωμα. Επιπλέον ορισμένοι νόμοι μπορεί να θεωρούνται ανήθικοι από μια μερίδα ανθρώπων (π.χ. οι υποστηρικτές του κινήματος κατά των αμβλώσεων θεωρούν ότι οι νόμοι που επιτρέπουν την άμβλωση είναι ανήθικοι), όμως παραμένουν νόμοι που προβλέπουν περιοριστικά μέτρα.

Σχετικά με τη σκοπιμότητα των ποινών έχουν διατυπωθεί διάφορες θεωρίες που στοχεύουν στη δικαιολόγηση της αναγκαιότητας των ποινών και παρέχουν οδηγίες σχετικά με τους βαθμούς της ποινής που προβλέπονται για διάφορα εγκλήματα. (P Rojman — J. Reiman, The death penalty, Rauman and Littlefield Publishers, σελ. 5-7)

Ενδεικτικά αναφέρονται κάποιες από τις θεωρίες αυτές:

1. Η ΠΟΙΝΗ ΩΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή σε μια κοινωνία ανθρώπων, στην οποία δεν θα υπήρχαν νόμοι και ποινές, η ελευθερία θα ήταν ακαθόριστη και απεριόριστη. Η ελευθερία θα αποτελούσε ιδιωτικό ζήτημα, το οποίο θα καθοριζόταν από το δίκαιο του ισχυρότερου. Ο βίος λοιπόν που χαρακτηρίζεται από την έλλειψη περιορισμού της ελευθερίας και από την αυθαιρεσία είναι βίος τυραννικός και δεν αρμόζει στους ανθρώπους. Άρα οι νόμοι και οι ποινές θεωρούνται απαραίτητα στοιχεία για τη λειτουργία των ανθρώπινων κοινωνιών (Βιργινία Ν. Γκιούλη, Φιλοσοφία της Ποινής, εκδ Αντ. Σάκκουλα:18)

2. Η ΠΟΙΝΗ ΩΣ ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Η θεωρία αυτή στηρίζεται στην άποψη ότι μια διαπραχθείσα παράβαση ταράζει την κοινωνική ισορροπία και η ποινή που επιβάλλεται θεωρείται ότι την αποκαθιστά. Σύμφωνα με τον Hegel η δολοφονία, η προσβολή και η ληστεία συνεπάγονται λογοδοσία εκ μέρους του/της θύτη/τριας. Στην αντίθετη περίπτωση υποθάλπουμε, υιοθετούμε και νομιμοποιούμε δημόσια την κακή πράξη (Βιργινία Μ. Γκιούλη, Ο.Π., σελ. 30-31).

3. Η ΠΟΙΝΗ ΩΣ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΙΣΜΟΣ

Η θεωρία αυτή αποσκοπεί στη μείωση της ποσότητας του διαπραττομένου εγκλήματος μέσω δυο κυρίως τρόπων: της κράτησης και του εκφοβισμού. Η ιδέα αυτή της κράτησης, του περιορισμού της/του παραβατικής/ού, όσο η/ο ίδια/ος συνιστά απειλή, θεωρείται ότι οδηγεί στη μείωση της εγκληματικότητας. Η ευρέως διαδεδομένη θεωρία του εκφοβισμού (π.χ. θανατική ποινή, ακρωτηριασμός) αποσκοπεί στη δικαίωση της ποινής. Κεντρική ιδέα του εκφοβισμού συνιστά η αποθάρρυνση του εγκληματία να διαπράξει αδίκημα λόγω των κυρώσεων που θα διακινδύνευε, αν συλλαμβανόταν (Γκιούλη Β.Μ.,():58-59)

Η εξορία και η θανατική ποινή αποτελούν τις ποινές που επιβάλλονται στις πρώτες κοινωνίες και αυτό γινόταν κατά μίμηση των ζώων. Η πρώτη μορφή της θανατικής ποινής ήταν η τιμωρία της αμφισβήτησης της εξουσίας, δηλαδή η τιμωρία που επιβάλλονταν σ' εκείνον που αμφισβητούσε την εξουσία.

Η θανατική ποινή έπαψε αργότερα να έχει ισχύ. Ήταν σε χρήση σε όλες τις κοινωνίες και στην Ελληνική, όμως επειδή το «κακό» που δημιουργούνταν από αυτή ήταν μεγάλο, γι' αυτό και περιορίστηκε σε ορισμένα αδικήματα που στρέφονταν κατά της κοινής ομάδας. Υπήρχε περίπτωση να αφεθεί η θανατική ποινή στην κρίση της οικογένειας του παθόντος. Έτσι, παρουσιάστηκαν φαινόμενα που οδήγησαν στην κατάχρηση του δικαιώματος. Γι' αυτό το λόγο αποφάσισε η εξουσία να καταβάλλει τη θανατική ποινή και να μην είναι πια ιδιωτική υπόθεση. Περιορίστηκε, λοιπόν, σε ορισμένα αδικήματα και κάτω απ' την επήρεια των ανθρωπιστικών σπουδών και της θρησκείας άρχισε να αμφισβητείται. Η θρησκεία ειδικότερα έπαιξε καθοριστικό ρόλο στον εξοβελισμό. Μ' αυτόν τον τρόπο φτάσαμε σήμερα στην κατάργηση της θανατικής ποινής στα περισσότερα κράτη.

Σήμερα, στη χώρα μας η θανατική ποινή δεν ισχύει. Προκαλεί, βέβαια, έντονες συζητήσεις όσο αφορά στην ορθότητα ή μη, καθώς και στην σκοπιμότητά της. Σύμφωνα με την επικρατούσα αντίληψη γύρω απ' το θέμα θανατική ποινή αντιμετωπίζεται ως ανίκανη να λειτουργήσει ως τροχοπέδη για την τέλεση αποτρόπαιων εγκλημάτων. Επίσης υποστηρίζεται ότι εφαρμόζοντας τη θανατική ποινή παρουσιάζεται η βία νομιμοποιημένη. Η θανατική ποινή ως πράξη στερείται ανθρωπιστικού χαρακτήρα και σε καμία περίπτωση δε συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, αλλά στην κατάργησή της. Μάλιστα απ' τους περισσότερους θεωρείται απαράδεκτη και γιατί είναι ριζικά αντίθετη προς τη φύση της δημοκρατικής πολιτείας.

Για την καλύτερη κατανόηση του ζητήματος σημαντικό είναι να διερευνηθούν οι συναφείς με την θανατική ποινή γνωστικοί τομείς. Συγκεκριμένα, θα εξεταστεί πως η Κοινωνιολογία, η ψυχολογία, η νομική, η εγκληματολογία, η δικονομία, καθώς και άλλοι κλάδοι αντιμετωπίζουν τη θανατική ποινή. Έτσι, θα υπάρξει μία ολοκληρωμένη και φυσικά πιο εμπειριστατωμένη άποψη όσο αφορά στο μείζον αυτό ζήτημα.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Κατάργηση της θανατικής ποινής για τα κοινά εγκλήματα μόνο.

Πίνακας 2: Κατάργηση της θανατικής ποινής De facto

Πίνακας 3: Διατήρηση της θανατικής ποινής

Πίνακας 4: Κατάργηση της θανατικής ποινής από το 1976.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

π.χ., σελ., εκδ., Ο.Π., π.Χ., κ.α., κ.λ.π., ν., Π.Κ. ΚΠΔ., ν.δ., εδ. Π.Ν.

. Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

1 Προϊστορική περίοδος

Η εμφάνιση του φαινομένου της αφαίρεσης της ανθρώπινης ζωής σαν ποινή χάνεται στα βάθη των αιώνων. Η χρήση της θανατικής ποινής ήταν ευρέως γνωστή σε πολλούς λαούς της προϊστορικής περιόδου. Κατά την ομηρική εποχή οι συγγενείς του φονευθέντος ήταν υποχρεωμένοι (από την ηθική της εποχής) να σκοτώσουν το δολοφόνο. Ο φόνος αυτός θεωρούνταν τιμητική πράξη για το συγγενή του θύματος. Ακόμη ο κώδικας του βασιλιά της Βαβυλώνας Hammurabi (2250π.Χ.) περιέχει πολλές διατάξεις που επιβάλλουν τη θανατική ποινή ακόμη και για "ελαφρά" αδικήματα.

Η ποινή του θανάτου υπήρχε επίσης και στους Εβραίους. Η εκτέλεση της γινόταν συνήθως: α) δια πυρός (σε περιπτώσεις αιμομιξίας κ.α.), β) δια λιθοβολισμού (ασέβεια και βλασφημία των θείων, παρά φύσιν ασέλγεια κ.α.), γ) δια του ξίφους και τέλος δ) δια της διχοτομήσεως.

2Η ποινή του θανάτου στην Αρχαία Αθήνα και σε άλλες Ελληνικές πόλεις

Στην αρχαία Αθήνα η απόφαση για την τιμωρία του φόνου ανήκε στους συγγενείς. Στην ουσία η θανατική ποινή επιβαλλόταν από την ιδιωτική θέληση και πρωτοβουλία. Η νομοθεσία του Δράκοντα προέβλεπε τη θανατική ποινή ως τιμωρία ακόμη και σε περιπτώσεις ελαφρότατων εγκλημάτων, όπως κλοπή, δωροδοκία κ.λ.π. Η εκτέλεση της θανατικής ποινής στην Αθήνα γινόταν υπό την επιμέλεια των 11 αρχόντων και σε καμία περίπτωση δεν στόχευε στην επίδειξη και στον εντυπωσιασμό, όπως συνέβαινε σε άλλες "βαρβαρικές" πόλεις. Οι τρόποι εκτέλεσης της ήταν: α) δια φαρμάκου, β) δια κατακρημνίσεως σε βάραθρο, γ) δια ξίφους και δ) αποκεφαλισμός. Η ποινή του θανάτου ήταν διαδεδομένη και σε άλλες Ελληνικές πόλεις την περίοδο εκείνη. Κάποιες από τις πόλεις αυτές ήταν η Σπάρτη (στην οποία ωστόσο σπάνια επέβαλλαν την ποινή αυτή), το Άργος, η Κόρινθος καθώς και αρκετές Μακεδονικές πόλεις.

Η θανατική ποινή ήταν επίσης διαδεδομένη τόσο στους Πέρσες και τους Αιγυπτίους όσο και στους κατοίκους της Συρίας και της Φοινίκης.

3.Η ποινή του θανάτου στη Ρωμαϊκή Πολιτεία και το Βυζάντιο

Λίγα χρόνια μετά την ίδρυση και εδραίωση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας η επιβολή της θανατικής ποινής ήταν ιδιαίτερα συχνή. Κάθε εξουσιαστής — είχε το δικαίωμα της επιβολής του θανάτου, ακόμα και για απλά αδικήματα σε όλα τα πρόσωπα που βρίσκονταν υπό την εξουσία του.

Γνωρίζουμε επίσης ότι η θανατική ποινή χρησιμοποιούνταν και στο Βυζάντιο και μάλιστα για μεγάλο αριθμό αδικημάτων.

4.Η εξέλιξη της θανατικής ποινής από το Μεσαίωνα μέχρι το 18^ο αιώνα.

Κατά το Μεσαίωνα στη Δύση τα εγκλήματα που τιμωρούνταν με την ποινή του θανάτου, ήταν πολλά: φόνος, ληστεία, εμπρησμός, κλοπή, παραχάραξη, μαγεία, βιασμός, μοιχεία, διγαμία, και πλήθος άλλων. Την εποχή αυτή η εκτέλεση της ποινής είχε αναχθεί σε τέχνη. Οι τρόποι θανάτωσης ήταν: α) απαγχονισμός, β) αποκεφαλισμός, γ) διχοτόμηση, δ) ταφή ζώντος του καταδίκου, ε) καύση στην πυρά, στ) λιθοβολισμός, ζ) πασσάλωση. Ο πάπας τιμωρούσε με θάνατο όποιον άνδρα έμπαινε σε γυναικεία μονή χωρίς ειδική άδεια, καθώς και για πολλά άλλα "ηθικά" εγκλήματα. Ο Φραγκίσκος ο Α' τιμωρούσε την κλοπή με θανατική ποινή. Οι Τούρκοι συνήθιζαν, όπως αναφέρει ο Κοραής, να επιβάλλουν την ποινή αυτή χωρίς ιδιαίτερο λόγο. (Δημοσθένης Μιράσγετζης, Η ποινή του θανάτου, εκδ. "Τα χρονικά", Αθήνα 1936, σελ. 5-8, 22-27)

5.Η εξέλιξη της θανατικής ποινής από το 18^ο αιώνα μέχρι σήμερα.

Η αμφισβήτηση της θανατικής ποινής ως θεσμού είναι φαινόμενο των νεότερων χρόνων και παρατηρείται κυρίως κατά τον 18^ο αιώνα υπό την επίδραση του κινήματος των Διαφωτιστών.

Μια ανάστροφη τάση για επανεισαγωγή της θανατικής ποινής σημειώνεται στην Ευρώπη περί τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και εξής κυρίως λόγω της ταραγμένης πολιτικής ζωής στο εσωτερικό των χωρών και διεθνώς (κοινωνικές διεκδικήσεις, ολοκληρωτικά καθεστώτα, πόλεμοι κ.λ.π.). Ωστόσο η τάση αυτή, μετά τις επώδυνες εμπειρίες του Β' Παγκοσμίου πολέμου και τη συνακόλουθη ενίσχυση των ανθρωπιστικών ιδεωδών σταδιακά δίνει και πάλι τη θέση της σε μια ευρύτερη κίνηση για περιορισμό ή και κατάργηση της θανατικής ποινής. Ειδικότερα η κίνηση για οριοθέτηση, περιορισμό ή και κατάργηση της θανατικής ποινής έχει εκδηλωθεί μεταπολεμικά με σειρά διακηρύξεων ή συμβάσεων των διεθνών ή διακρατικών οργανισμών. Αναφέρεται επιλεκτικά η υπ' αριθμό 1574/21.4.1971. Απόφαση του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου του ΟΗΕ, όπου γίνεται έκκληση προς τα κράτη, μέλη να περιορίσουν προοδευτικά τον αριθμό εγκλημάτων που

απειλούνται στη νομοθεσία τους με θανατική ποινή.

Σ' όλες σχεδόν τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης η θανατική ποινή έχει σήμερα καταργηθεί *de jure* ή *de facto*, τουλάχιστον για περιόδους ειρήνης. Σε ορισμένες χώρες η πλήρης κατάργηση της θανατικής ποινής συντελέστηκε πάντως αρκετά πρόσφατα (στην Ολλανδία το 1982, στην Ελβετία το 1992, στο Βέλγιο το 1996). Άλλοτε πάλι η κατάργηση κατοχυρώθηκε απευθείας με συνταγματική διάταξη (Ιταλία 1947, Ισπανία 1978), ενώ σε άλλες περιπτώσεις αντίστροφα η κατάργηση έγινε χωρίς ρητή διάταξη νόμου, απλώς με τη μη εκτέλεση θανατικών ποινών για μακρό χρονικό διάστημα (π.χ. στην Κύπρο από το 1969, στην Ελλάδα από το 1972).

Πέρα όμως από το δυτικοευρωπαϊκό χώρο η θανατική ποινή εξακολουθεί και σήμερα να κυριαρχεί στον υπόλοιπο κόσμο. Στις Ηνωμένες Πολιτείες η θανατική ποινή εφαρμοζόταν το 1998 σε 38 από τις 52 ομόσπονδες πολιτείες. Γενικότερα στον κόσμο μόνο 68 χώρες την έχουν καταργήσει ολοκληρωτικά, άλλες 14 χώρες για εγκλήματα του λεγόμενου κοινού ποινικού δικαίου, και περί τις 23 χώρες έχουν απλώς παύσει να την εκτελούν κατά τα τελευταία τουλάχιστον 10 χρόνια. Επομένως οι χώρες, στις οποίες δεν γίνονται θανατικές εκτελέσεις, είναι μόλις 105 επί συνόλου 200 χωρών στην Υφήλιο (Νέστωρ Κουράκης, Εισαγωγή στη Θεωρία της ποινής, εκδ. Δίκαιο και Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2004, σελ. 63-64).

Γύρω από το θέμα -θανατική ποινή- υπάρχουν δύο σχολές σκέψης. Απ' τη μία πλευρά αυτοί που τίθενται χωρίς δεύτερη σκέψη κατά της θανατικής ποινής και υποστηρίζουν με σαφή επιχειρήματα θρησκευτικά, πολιτικά, κοινωνικά και ηθικά την άποψή τους ότι η ζωή είναι αναφαίρετο δικαίωμα για κάθε άνθρωπο.

Απ' την άλλη πλευρά εκείνοι που υποστηρίζουν επίμονα τη διατήρησή της. Ισχυρίζονται ότι η θανατική ποινή έχει μια μοναδική αποτρεπτική δύναμη και αυτό προβάλλουν ως ένα απ' τα βασικά τους επιχειρήματα.

B.- ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Το πάντα επίκαιρο, λοιπόν, αλλά και μετέωρο ζήτημα της κατάργησης ή μη της θανατικής ποινής έχει αποτελέσει την κινητήριο δύναμη και σε προσωπικό επίπεδο. Θα ερευνηθούν παρακάτω τα επιχειρήματα των υπερμάχων της κατάργησης και των θιασωτών της διατήρησης της θανατικής ποινής.

Αραγε πρέπει ή όχι να εφαρμόζεται η θανατική ποινή; Και οι μεν και οι δε υποστηρίζουν τις απόψεις τους με ισχυρά επιχειρήματα. Προσωπικά θεωρώ ότι η εκτέλεση ενός ανθρώπου είναι μια πράξη αγριότητας που ανασύρει από τη μνήμη κάθε ανθρώπου

αρχέγονα ένστικτα βίας, που ο άνθρωπος με πολλούς αγώνες έχει απωθήσει. Υπάρχουν, βέβαια και άνθρωποι που ενώ αναγνωρίζουν ότι ο σεβασμός της ανθρώπινης ζωής αποτελεί αξίωμα και ότι η θανάτωση συνιστά την έσχατη ταπείνωση, σε ορισμένες περιπτώσεις υποστηρίζουν ότι το έκφυλο και ανώμαλο άτομο, ο βιαστής, ο έμπορος ναρκωτικών, ο άνθρωπος που διαπράττει ακραία και άρρωστα εγκλήματα δεν μπορεί να αξιώνει σεβασμό, και έτσι η θανατική καταδίκη είναι η μόνη ποινή που του αξίζει. Ο διαχωρισμός αυτός εάν είναι προσεκτικός και σαφής πρέπει να υφίσταται.

Β1.- ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ

Μέσα απ' τη διερεύνηση των θέσεων και των απόψεων των δύο σχολών σκέψης γύρω απ' τη θανατική ποινή, καθώς και των σχετικών μ' αυτή ερωτημάτων και προβλημάτων θα διασαφηνισθούν περαιτέρω αντιλήψεις γύρω απ' το θέμα αυτό. Επίσης θα γίνει κατανοητό ότι για ένα τόσο λεπτό και αμφιλεγόμενο ζήτημα όπως η υπεράσπιση ή όχι της θανατικής ποινής πρέπει να συνεργαστούν πολλοί φορείς της σύγχρονης κοινωνίας. Τέλος, προκύπτει ότι επειδή διακυβεύεται η ανθρώπινη ζωή χρειάζεται καλύτερη διερεύνηση, η οποία θα συντελούσε στην ορθότερη αντιμετώπιση του θέματος.

Γ.- ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα κινείται γύρω απ' την ποινή ως νομική ή θεσμική τιμωρία γενικά και ειδικότερα γύρω απ' τη θανατική ποινή. Αναφορικά με την θανατική ποινή γίνεται ιστορική επισκόπηση του φαινομένου, παρουσιάζονται οι δύο σχολές σκέψης γύρω απ' αυτό και αναλυτικά τίθενται τα επιχειρήματά τους. Κύριο μέρος της εργασίας αποτελεί η ανάλυση της θανατικής ποινής από διάφορους γνωστικούς κλάδους. Το πώς αντιμετωπίζει η Κοινωνιολογία, η πολιτική επιστήμη, η εγκληματολογία, η ψυχολογία κ.α. το θέμα αυτό είναι κάτι που μας απασχολεί έντονα. Τέλος, απομονώνονται δύο ιδιαίζουσες ομάδες ατόμων με εγκληματική συμπεριφορά, οι βιαστές και οι έμποροι ναρκωτικών, και εξετάζεται η θανατική ποινή αναφορικά με αυτούς.

Ο σκοπός αυτής της εργασίας είναι να γίνει κατανοητή η σοβαρότητα του θέματος και να εξεταστούν όλες οι παράμετροι που σχετίζονται μ' αυτό. Επίσης, σκοπός της εργασίας είναι να δειχθεί η διαφορετική αντιμετώπιση του ζητήματος απ' τους διάφορους γνωστικούς τομείς.

Γ₁- ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Κάποια ερωτήματα τα οποία οδήγησαν στην επιλογή αυτού του θέματος και στην ανάληψη της εργασίας είναι τα παρακάτω: **1)** Είναι απαραίτητη η επιβολή της θανατικής ποινής ως τιμωρία στους εμπόρους ναρκωτικών και στους βιαστές; **2)** Υπάρχει ομοφωνία απόψεων των γνωστικών κλάδων που έχουν ασχοληθεί με το θέμα; Η θανατική ποινή είναι μονοσήμαντο θέμα ή εκτός απ' τις νομικές έχει βιολογικές και κοινωνικές διαστάσεις; **3)** Η θανατική ποινή σχετίζεται με το βαθμό ανάπτυξης ενός κράτους σε κοινωνικό, πολιτικό, πολιτιστικό και οικονομικό επίπεδο;

Γ₂- ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στη συνέχεια διατυπώνονται κάποιες υποθέσεις οι οποίες μετά το πέρας της εργασίας θα επαληθευθούν ή θα απορριφθούν εν συνόλω ή εν μέρει.

1.- Στους εμπόρους ναρκωτικών και στους βιαστές πρέπει να επιβάλλεται ως τιμωρία η θανατική ποινή.

2.- Η εφαρμογή ή όχι θανατικής ποινής ως τιμωρία σχετίζεται με το αν η κοινωνία αυτή είναι ανεπτυγμένη πολιτιστικά, κοινωνικά, οικονομικά, ηθικά. Μια πολιτισμένη κοινωνία δεν επιλέγει τη θανατική ποινή ως τιμωρία.

3.- Οι διάφορες επιστήμες που σχετίζονται με τη θανατική ποινή, όπως η κοινωνιολογία, η νομική, η εγκληματολογία, η δικονομία, η ψυχολογία, η πολιτική, ίσως εκφράζουν διαφορετικές θέσεις γύρω από το ζήτημα αυτό, επειδή η καθεμία από τις παραπάνω επιστήμες προσεγγίζει το θέμα από διαφορετική οπτική γωνία.

Γ₃- ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στην εργασία γίνεται μια ιστορική επισκόπηση του φαινομένου της θανατικής ποινής. Συγκεκριμένα, εξετάζεται η θανατική ποινή στην προϊστορική περίοδο, στην αρχαία Αθήνα και σε άλλες Ελληνικές πόλεις, έπειτα στη ρωμαϊκή πολιτεία και το Βυζάντιο. Συνεχίζεται η επισκόπηση με αναφορά στην εξέλιξη της θανατικής ποινής από το μεσαίωνα μέχρι το 18ο αιώνα και τέλος παρουσιάζεται η εξέλιξή της από το 18ο αιώνα μέχρι σήμερα. Εξετάζεται αναλυτικότερα η θανατική ποινή στο Ελληνικό Δίκαιο και όχι στα άλλα κράτη.

Τα παραπάνω χρονικά όρια αναφέρονται μόνο στο κεφάλαιο της ιστορικής επισκόπησης. Στη συγκεκριμένη έρευνα δεν υπάρχουν χωροχρονικά όρια διερεύνησης του φαινομένου, γιατί σκοπός του ερευνητή είναι η καθολική απόδοσή του.

Γ₄- ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Δεν παρουσιάστηκε κάποιος περιορισμός κατά τη διάρκεια συγγραφής της εργασίας.

Γ₅- ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Δεν παρουσιάστηκαν προβλήματα όσο αφορά στη διερεύνηση του ζητήματος της θανατικής ποινής, ενώ υπήρχε ποικιλία βιβλιογραφικών αναφορών πάνω στο θέμα καθώς και δυνατότητα πρόσβασης στις σχετικές βιβλιοθήκες. Τέλος, ο χρόνος που ήταν διαθέσιμος για την διερεύνηση του θέματος και τη συγγραφή της εργασίας ήταν αρκετός.

Δ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

Παρά τη μειωμένη πρακτική της σημασία η θανατική ποινή στις σύγχρονες προηγμένες κοινωνίες εξακολουθεί να προκαλεί έντονες συζητήσεις όσον αφορά την ορθότητα και τη σκοπιμότητα της. Οι υπέρμαχοι της θανατικής ποινής χρησιμοποιούν σειρά επιχειρημάτων για να υποστηρίξουν την επιμονή τους στη διατήρηση της.

Πρώτα απ' όλα ισχυρίζονται ότι καμιά άλλη ποινή, εκτός απ' αυτή, δεν μπορεί να εκφοβίσει περισσότερο τον άνθρωπο και να τον αποτρέψει αποτελεσματικότερα από το έγκλημα. Η ανθρώπινη φύση και η κοινή λογική ενισχύουν την ουσιαστικότητα των θέσεων αυτών. Ο Sir James Fitzames Stephen πριν από εκατό χρόνια διατύπωσε με σαφήνεια κάποιες σκέψεις που προβάλλουν τη μοναδικότητα της εκφοβιστικής — αποτρεπτικής δύναμης της θανατικής ποινής:

"Ουδεμία άλλη ποινή δεν αποτρέπει τόσο αποτελεσματικά τους ανθρώπους από το να διαπράττουν εγκλήματα όσο η ποινή του θανάτου. Ας θέσουμε το θέμα αντιστρόφως. Υπήρξε ποτέ εγκληματίας ο οποίος, όταν καταδικάστηκε σε θάνατο και οδηγήθηκε στην εκτέλεση, αρνήθηκε προσφορά μετριασμού της ποινής του; Ασφαλώς όχι. Γιατί αυτό; Γιατί κάθε άνθρωπος θα δώσει ό,τι έχει για να διαφυλάξει τη ζωή του".

(Ευάγγελος Β. Αποστολόπουλος, Η ποινή του θανάτου (από κριτικής σκοπιάς), Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1980, σελ. 94).

Επιπλέον οι θιασώτες της διατήρησης της θανατικής ποινής δεν παραβλέπουν το ενδεχόμενο δικαστικής πλάνης. Πιστεύουν ότι ο φόβος της δικαστικής πλάνης πρέπει αναμφίβολα να προκαλέσει σκέψη του νομοθέτη. Αλλά αντί η σκέψη του νομοθέτη να κατευθυνθεί στην κατάργηση της θανατικής ποινής από το φόβο της πλάνης, ορθότερο και πιο ρεαλιστικό είναι να βρεθούν τεχνικές και "μέσα", ώστε να αποκλειστεί ο κίνδυνος των δικαστικών δολοφονιών.

Εξάλλου, σύμφωνα με τους υποστηρικτές της θανατικής ποινής, κανείς άνθρωπος

θεσμός δεν είναι αλάθητος και ουδέποτε ο κίνδυνος της πλάνης ανέκοψε τις προσπάθειες των ανθρώπων για νέες κατακτήσεις. Όπως αναφέρει ο Tarde, κατ' αυτόν τον τρόπο σκέψης, θα'πρεπε να απαγορευτούν και οι χειρουργικές επεμβάσεις, γιατί πολλές φορές από σφάλμα (πλάνη) του χειρουργού επέρχεται ο θάνατος.

(Μιχαήλ Ν. Συμπέθερος, Η ποινή του θανάτου (τα υπέρ και τα κατά, Αθήνα 1982, σελ. 42)

Οι υπερασπιστές της θανατικής ποινής αναγνωρίζουν απόλυτα ότι ο σεβασμός της ανθρώπινης ζωής αποτελεί αξίωμα και ότι η θανάτωση συνιστά την έσχατη ταπείνωση. Ωστόσο προχωρούν σ' ένα διαχωρισμό. Θεωρούν ότι ο σεβασμός οφείλεται στους ανθρώπους που σέβονται το νόμο και συμμορφώνονται προς τους κανόνες της κοινωνικής συμβίωσης. Σύμφωνα μ' αυτούς, δεν είναι δυνατό να αξιώσει σεβασμό το άτομο που θέτει τον εαυτό του πάνω από την καθολική βούληση, το νόμο και αποτελεί άμεσο κίνδυνο για την έννομη τάξη. Δεν μπορεί ν' αξιώνει σεβασμό το έκφυλο και ανώμαλο άτομο, ο καταλύτης της έννομης τάξης. (Μιχαήλ Ν. Συμπέθερος, Ο.Π., σελ. 32)

Ο Ι. Μανωλεδάκης επιχειρώντας ν' αντικρούσει τα βασικά επιχειρήματα για την κατάργηση της θανατικής ποινής γράφει:

Η συζήτηση γύρω από τη σκοπιμότητα αλλά και την ορθότητα - ακόμα και τη συνταγματικότητα - της ποινής του θανάτου είναι πάντα ζωνρή και επίκαιρη. Ως βασικά επιχειρήματα για την κατάργηση της ποινής του θανάτου προβάλλονται: η αντίθεση της ποινής αυτής προς το κοινό αίσθημα, η βαναυσότητα της που έγκειται ιδιαίτερα στη γνώση του επικείμενου θανάτου και στην ψυχική τυραννία του μελλοθανάτου, η ανικανότητα της ν' αποτρέψει από τη διάπραξη σοβαρών εγκλημάτων τους αποφασισμένους να τα τελέσουν, η ανελαστικότητα της ποινής αυτής τόσο κατά τη νομοθετική οριοθέτηση της όσο και κατά τη δικαστική επιμέτρηση της, το ανεπανόρθωτο σε περίπτωση δικαστικής πλάνης, το ανεπίτρεπτο της αφαιρέσεως ανθρώπινης ζωής από την κρατική εξουσία, με τον ισχυρισμό ότι το έννομο αγαθό της ζωής είναι υπέρτερο από το έννομο αγαθό του κράτους.

Τα επιχειρήματα αυτά είναι πολύ σοβαρά αλλά όχι ακαταμάχητα. Η αντίθεση της θανατικής ποινής στο κοινό αίσθημα είναι αμφίβολη ή πάντως αναπόδεικτη. Υπάρχουν ίσα-ίσα περιπτώσεις που το "κοινωνικό αίσθημα" απαιτεί την επιβολή θανατικής ποινής, όπως αποδείχθηκε στη Γαλλία με την απαγωγή και τη δολοφονία ενός μικρού παιδιού. Η ψυχική τυραννία του μελλοθανάτου είναι ίσως το πιο σοβαρό επιχείρημα για την κατάργηση της θανατικής ποινής. Πραγματικά- ο καταδικασμένος σε θάνατο έχει το μοναδικό "προνόμιο" να γνωρίζει τη βεβαιότητα του υποκείμενου θανάτου του, πράγμα που τον τοποθετεί έξω από τα όρια της ανθρώπινης υπάρξεως. Η υπαρξιακή - οριακή κατάσταση του μελλοθανάτου δεν είναι αντίθετη με το Σύνταγμα, αφού δεν έχει καμία σχέση με την απαγορευμένη σ' αυτό

προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ούτε όμως και αποτελεί μοναδική περίπτωση. Σε παρόμοια κατάσταση βρίσκονται άνθρωποι που ξεκινούν για μια "αποστολή θανάτου", καθώς και ανίατα άρρωστοι που γνωρίζουν τον βέβαιο επικείμενο θάνατο τους. Η απίθανη παρέκκλιση από την πρόβλεψη δεν λείπει σαν αφηρημένη δυνατότητα σε καμία από τις παρόμοιες περιπτώσεις πορείας προς το θάνατο. Η ανικανότητα της θανατικής ποινής να αποτρέψει από την τέλεση σοβαρών εγκλημάτων τους αποφασισμένους να τα τελέσουν, που επικαλούνται ως άλλο επιχείρημα οι οπαδοί της καταργήσεως της ποινής του θανάτου, δεν έχει αποδειχτεί στην πράξη. Οι περιπτώσεις των εγκληματιών που με θολωμένο μυαλό προχωρούν στην τέλεση του εγκλήματος, απηφώντας την απειλή του θανάτου, δεν υπάγονται έτσι κι αλλιώς στις περιπτώσεις επιβολής θανατικής ποινής.

Αντίθετα, για τους επαγγελματίες εγκληματίες η απειλή θανατικής ποινής έχει αναμφίβολα ανασταλτικό αποτέλεσμα. Έτσι εξηγείται, γιατί οι απαγωγείς, όταν βρεθούν σε αδιέξοδο, προτιμούν τις περισσότερες φορές να παραδοθούν παρά να σκοτώσουν τα θύματα του. Το επιχείρημα της ανελαστικότητας της ποινής είναι σωστό. Το ίδιο όμως ισχύει και για την ισόβια κάθειρξη που προτείνεται σε αντικατάσταση της. Η κατάργηση και της ισόβιας καθείρξεως δεν είναι σοβαρά υποστηρίξιμη στη σημερινή κοινωνική πραγματικότητα. Το ανεπανόρθωτο της θανατικής ποινής είναι εντυπωσιακό αλλά παραπλανητικό επιχείρημα. Κάθε ποινή όταν εκτελεστεί είναι ανεπανόρθωτη εκτός, από τη χρηματική ποινή. Τα χρόνια που έμεινε κανείς στη φυλακή δεν γυρίζουν πίσω, ούτε οι ευκαιρίες που έχασε στη ζωή του ξαναπαρουσιάζονται. Το ανεπανόρθωτο είναι ζήτημα ποσοτικού μεγέθους στην περίπτωση της θανατικής ποινής. Εκείνο που πρέπει να προσέξουμε είναι ν' αποφεύγεται η έκδοση πλανημένων δικαστικών αποφάσεων ή - στο μέτρο που αυτό δεν είναι εφικτό - να αποφεύγεται η επιβολή της θανατικής ποινής σε περίπτωση υπάρξεως και της παραμικρής υπόνοιας για ενδεχόμενο εκδόσεως πλανημένης αποφάσεως.

Το επιχείρημα ότι δεν επιτρέπεται η αφαίρεση της ανθρώπινης ζωής από την κρατική εξουσία είναι μεταφυσικό και όχι θετικό. Το "επιτρέπεται" ή είναι νομικής ή είναι ηθικής - μεταφυσικής προέλευσης. Το πρώτο δεν μπορεί να συμβαίνει, γιατί η νομική απαγόρευση πηγάζει από την ίδια την κρατική εξουσία. Κάτι λοιπόν που αυτή επιτρέπει στον εαυτό της δεν μπορούμε να πούμε πως απαγορεύεται νομικά. Το δεύτερο, και αν υποθεθεί αληθινό στο περιεχόμενο του, δεν μπορεί να ενδιαφέρει το δίκαιο. Η υπεροχή του εννόμου αγαθού της ανθρώπινης ζωής είναι εξάλλου σχετική κι όχι απόλυτη. Αφού έγινε λόγος για έννομο αγαθό, προϋποτίθεται αναγνώριση του από μια έννομη τάξη. Έννομη όμως τάξη έξω από την κρατική εξουσία δεν νοείται. Αφού λοιπόν η αναγωγή του αγαθού "ανθρώπινη ζωή" σε έννομο οφείλεται στην κρατική εξουσία, είναι νομικά παράλογο να προτάσσεται το πρώτο απέναντι στη δεύτερη. Βέβαια, χωρίς ανθρώπινη ζωή η κρατική εξουσία είναι ένα τίποτα.

Εξίσου όμως και η νομική προστασία της ανθρώπινης ζωής είναι ανύπαρκτη χωρίς κρατική εξουσία. Από μεταφυσική άποψη βέβαια δεν υπάρχει αμφιβολία για την υπεροχή της ανθρώπινης ζωής. Από θετική - κοινωνική όμως άποψη και μάλιστα από νομική άποψη το θέμα δεν είναι τι έχει μεγαλύτερη (οντολογική) αξία, αλλά τι προηγείται στην προστασία. Και στην προστασία προηγείται όχι αυτό που έχει μεγαλύτερη αξία, αλλά αυτό που παρέχει την προστασία. Η αυτοπροστασία θετικά (στην κοινωνική πραγματικότητα) προηγείται της ετεροπροστασίας.

Όταν λοιπόν η κρατική εξουσία παρέχει στην ανθρώπινη ζωή τη νομική προστασία, ρεαλιστικά επιφυλάσσει στον εαυτό της την προηγούμενη αυτοπροστασία της.

(Ι. Μανωλεδάκης, Γενική Θεωρία του Ποινικού Δικαίου, τ. Β', Θεσ/νίκη 1978, Εκδ. Σάκκουλα, σελ. 207-209)

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

Ο Ευάγγελος Β. Αποστολόπουλος υπερασπιζόμενος την κατάργηση της θανατικής ποινής, γράφει:

Η φύση του καθολικού φαινομένου της ανθρώπινης ζωής, ωθεί ενστικτωδώς τους ανθρώπους σε συλλογικό τρόπο ζωής, που εξελισσόμενος γίνεται κράτος. Το κράτος προκύπτει από τη φυσική ανάγκη και τις ενστικτώδεις παρορμήσεις του ανθρώπου, αναλαμβάνοντας στους κόλπους του τη σύνθεση των αντιθέτων, διαφορετικών και αντίρροπων συμφερόντων και γίνεται έτσι διοικητικός οργανισμός. Το άτομο υπάρχει πριν από το κράτος και διαφέρει απ' αυτό, αφού το πρώτο ονομάζεται άνθρωπος με σφρίγος, ζωή, δημιουργική σκέψη και ηθικό κόσμο και ο δεύτερο είναι τεχνικό κατασκεύασμα που έχει σκοπό την υποβοήθηση του ανθρώπου για να εκπληρώσει τους σκοπούς του. Από πούθενά δεν προσφέρεται η ελάχιστη ένδειξη για την υπεροχή του κρατικού οργανισμού απέναντι στο φυσικό οργανισμό του ατόμου - πολίτη, που αποτελεί το ίδιο ένα αντικείμενο ειδικότερης κρατικής μέριμνας και προστασίας.

Το κράτος, αν και δεν έχει ζωή ανάλογη με αυτή του ανθρώπου - πολίτη, θα έβγαине από τα πλαίσια του ανθρώπινου επιστητού και θα μετουσιωνόταν σε οργανισμό ανώτερης υπόστασης, αν η έννοια της ηθικής αποτελούσε το βάθρο της ύπαρξής του. Τότε, αυτό το συγκεκριμένο κράτος, η ενσάρκωση της ηθικής και ο άτεγκτος φρουρός της παραδειγματικά βιωμένης εντιμότητας, θα δικαιούταν να παρεμβαίνει αποφασιστικά στη ζωή των πολιτών του, ξεκινώντας από τη ελάχιστη λεπτομέρεια μέχρι τη μοιραία καταστροφή του νήματος της ζωής.

Όμως το κράτος απέχει παρά πολύ από την ηθική και ούτε είναι πάντα στοιχειωδώς δίκαιο και ευπρεπώς έντιμο, παρά τις περίπλοκες διαλεκτικές συνθέσεις του Hegel.

Πιθανόν το σύγχρονο κράτος, το κράτος της συνταγματικής δημοκρατίας της Δυτικής Ευρώπης, να επιδείξει ιδιαίτερη προθυμία συμμόρφωσης με τις ανθρωπιστικές απόψεις να φιλοδοξήσει το ρόλο του νυχτοφύλακα και να γίνει κράτος δικαίου. Και πάλι δεν αλλάζει η κατάσταση αφού το Κράτος είναι όργανο και ποτέ δεν μπορεί να γίνει οργανισμός ανάλογος με τον άνθρωπο — πολίτη, με συναισθήματα, με ηθική συνείδηση. Επομένως η ψυχρή και οργανωμένη θανάτωση εγκληματιών από το κράτος δε δικαιολογείται σε καμία περίπτωση. (Ευάγγελος Β. Αποστολόπουλος, Ο.Π., σελ. 173)

Από την άποψη της σκοπιμότητας της θανατικής ποινής προβάλλονται επιχειρήματα που μπορούν να διακριθούν σε δυο κατηγορίες: Αφορούν δηλαδή αφενός τη εκτιμώμενη εκφοβιστική δύναμη της θανατικής ποινής επί τη βάσει στατιστικών συγκρίσεων (γενική πρόληψη) και αφετέρου την εκτιμώμενη προσφορότητα της θανατικής ποινής στην αντιμετώπιση του εγκληματία επί τη βάσει της προσωπικότητας του (ειδική πρόληψη). Ως προς την εκφοβιστική δύναμη της θανατικής ποινής οι εκτιμήσεις γίνονται συνήθως με σύγκριση: α) του αριθμού των εγκλημάτων που τελούνται σε δυο κατά το δυνατόν όμοιες πολιτείες ή χώρες από τις οποίες μόνο η μια εφαρμόζει τη θανατική ποινή ή β) του αριθμού των εγκλημάτων που τελούνται σε μια δεδομένη πολιτεία ή χώρα πριν και μετά την τυχόν κατάργηση της θανατικής ποινής σ' αυτή. Είναι όμως φανερό ότι τέτοιες συγκρίσεις παρουσιάζουν μικρή μόνο αξιοπιστία στα συμπεράσματα τους, αφού ο αριθμός των εγκλημάτων σε μια δεδομένη χρονική περίοδο δεν εξαρτάται μόνο από την ύπαρξη απειλής ή την εκτέλεση της θανατικής ποινής αλλά και από άλλους παράγοντες (π.χ. οικονομική δυσπραγία). Ακόμα και οι εμπειρικές αναλύσεις που λαμβάνουν υπόψη τους περισσότερους τέτοιους παράγοντες καταλήγουν συνήθως σε αντιφατικά πορίσματα. Επομένως η εκφοβιστική δύναμη της θανατικής ποινής δεν έχει αποδειχτεί πλήρως. (Νέστορ Κουράκης, Ο.Π., σελ. 61)

Ως προς την προσφορότητα της θανατικής ποινής ν' αντιμετωπίσει και εξουδετερώσει τους επικίνδυνους εγκληματίες, οι αντιρρήσεις των πολεμίων της εστιάζονται κυρίως στο ακόλουθο επιχείρημα: Οι εγκληματίες που μπορούν με την πράξη τους να επισύρουν τη θανατική ποινή, δηλαδή κατά κανόνα οι δράστες μιας στυγερής ανθρωποκτονίας, δυοίν θάτερον: είτε ενεργούν υπό το κράτος μιας ψυχικής ανωμαλίας ή νόσου, οπότε όμως η μειωμένη ή ελλιπής ικανότητα τους για καταλογισμό αποκλείει την επιβολή της θανατικής ποινής, είτε πάλι ενεργούν επαγγελματικά, με συναισθηματική ψυχρότητα, οπότε όμως η απειλή της θανατικής ποινής δύσκολα μπορεί να τους σταματήσει, αφού εκείνο που τους ενδιαφέρει προπάντων δεν είναι η ίδια η ποινή αλλά οι πρακτικές δυνατότητες αποφυγής της. Απομένουν έτσι για εκφοβισμό, και αχρήστευση, σύμφωνα με το επιχείρημα αυτό, οι περισσότερο αδέξιοι ή "φυσιολογικοί" από τους εγκληματίες. Αλλά σ' αυτούς η θανατική

ποινή είναι περιττή, δεδομένου ότι αυτοί ακριβώς είναι οι λιγότερο επικίνδυνοι. (Νέστωρ Κουράκης, Ο.Π., σελ. 61)

Ο Μανώλης Ανδριανάκης αναφέρει: Σήμερα με την ποινή δεν επιδιώκεται η εξολόθρευση του εγκληματία, μα επιζητείται η διόρθωση του και η διαπαιδαγώγηση του, γιατί ο εγκληματίας δεν είναι αδιόρθωτος, από γενετής επιβαρημένος με αναλλοίωτα κατώτερα ένστικτα, μα ο από μικρός περιφρονημένος, ο άτυχος μιας ορθής και τέλειας κοινωνικής αγωγής, ο οικονομικά εξαθλιωμένος, ο ψυχικά υπανάπτυκτος και μη κοινωνικός, ο κυριευμένος από την τάση της επικρατήσεως με τη συνείδηση της μειονεκτικότητάς του από κοινωνική και οικονομική κυρίως άποψη, που για να επιστρέψει στην κατηγορία των τίμιων ανθρώπων αρκεί να τον περιθάλπει η δικαιοσύνη και να του ανοίξει η κοινωνία θερμά τις αγκάλες της διορθώνοντας και βοηθώντας τον ν' αντιμετωπίσει τις οικονομικές δυσκολίες της ζωής.

(Μ. Ανδριανάκης, Η κατάργηση της ποινής του θανάτου, Τύποις Π.Α. Φρέσκου, Αθήνα 1950, σελ. 33-34)

Οι οπαδοί της θετικής Σχολής Lomproso και Carofalo δικαιολογούν επίσης τη θανατική ποινή σαν οικονομικό μέτρο, γιατί, λένε, είναι παράλογο να παραμένουν στις φυλακές οι εγκληματίες και να τρέφονται σε βάρος της κοινωνίας και προπαντός οι αδιόρθωτοι με τον κίνδυνο πάντοτε να δραπετεύσουν και να τελέσουν νέα εγκλήματα.

Μα είπαμε, πως αμφιβάλουμε αν υπάρχουν αδιόρθωτοι εγκληματίες, κι αν υπάρχουν δεν είναι εύκολο να τους διακρίνουμε. Ύστερα δεν είναι ανθρωπιστικό αντί να καταβάλουμε όση προσπάθεια μπορούμε για την κατανίκηση της φύσεως και των ενστίκτων με επιστημονικές μεθόδους, που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε, να δηλώσουμε ανικανότητα και να στείλουμε ένα συνάνθρωπο μας στον άλλο κόσμο, γιατί δεν είμαστε σε θέση να τον διορθώσουμε και γιατί θέλουμε να τσιγκουνευτούμε μερικά χρήματα που' ναι απαραίτητα για τη συντήρηση του και την προσωπική του βελτίωση. Μα και τα χρήματα αυτά μπορεί να τα εξοικονομήσει μόνος του ο κατάδικος δουλεύοντας σε γεωργικές φυλακές ή παρέχοντας του την ευκαιρία να δουλέψει κοινωνιστικά και ν' αποδώσει οικονομικά ωφελήματα. Όσο για το φόβο που υπάρχει, εφ' όσον ζει, να δραπετεύσει από τις φυλακές και τον κίνδυνο που διατρέχει η κοινωνία να διαπράξει έτσι νέα βαριά εγκλήματα σε βάρος της κι αυτός παραμερίζεται με την καλή οργάνωση και λειτουργία των φυλακών. (Μ. Ανδριανάκης, Ο.Π., σελ. 29)

Στο παρακάτω δε κείμενο, που αποτελεί το προλογικό μέρος της ετήσιας αναφοράς που συντάσσει η Διεθνής Αμνηστία στο πλαίσιο της εκστρατείας της για την κατάργηση της θανατικής ποινής, επισημαίνονται με σαφέστατο τρόπο και επιχειρήματα οι λόγοι για τους οποίους πρέπει να καταργηθεί η θανατική ποινή:

Ήρθε η ώρα για την κατάργηση της θανατικής ποινής σε όλες τις χώρες του κόσμου. Η ανάγκη για την κατάργηση γίνεται ολοένα και πιο επιτακτική. Παντού η εμπειρία δείχνει ότι η εκτέλεση της θανατικής ποινής αποκτηνώνει αυτούς που εμπλέκονται στη διαδικασία της. Πουθενά δεν έχει αποδειχτεί ότι η θανατική ποινή αποτελεί το πιο αποτελεσματικό μέσο για την καταστολή του εγκλήματος ή της πολιτικής βίας. Στη μια χώρα μετά την άλλη, η θανατική ποινή επιβάλλεται δυσανάλογα στις διάφορες κοινωνικές ομάδες · εφαρμόζεται κυρίως σε βάρος των φτωχών ή των φυλετικών και εθνικών μειονοτήτων. Συχνά χρησιμοποιείται ως μέσον πολιτικής καταπίεσης. Εφαρμόζεται και επιβάλλεται με αυθαίρετο τρόπο. Είναι μια αμετάκλητη ποινή που αναπόφευκτα καταλήγει στην εκτέλεση. Αποτελεί παραβίαση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. [...]

Η θανατική ποινή εκτελείται εν ονόματι της πολιτείας και επομένως αφορά τον κάθε πολίτη. Ο καθένας οφείλει να είναι ενήμερος σχετικά με το τι είναι η θανατική ποινή, πως χρησιμοποιείται, πως επιδρά στους κατάδικους, με ποιον τρόπο παραβιάζει θεμελιώδη δικαιώματα.

Η θανατική ποινή είναι ένας "εν ψυχρώ" και "εκ προμελέτης" φόνος που διαπράττει η πολιτεία. Η στέρηση της ζωής αποτελεί το μέγιστο της εξουσίας που μπορεί να ασκήσει η πολιτεία πάνω σ' ένα άτομο. Επομένως το θέμα της κατάργησης της θανατικής ποινής συνδέεται άμεσα με το ερώτημα εάν η πολιτεία έχει το δικαίωμα να την επιβάλλει.

Όταν, πριν από 40 χρόνια, χώρες από όλον τον κόσμο συνήλθαν για να ιδρύσουν τα Ενωμένα Έθνη, γνώριζαν καλά τι μπορεί να συμβεί, όταν μια πολιτεία πιστέψει ότι έχει δικαίωμα να ασκήσει απεριόριστη εξουσία στους πολίτες της. Η συγκλονιστική έκταση της θηριωδίας και της τρομοκρατίας κατά τη διάρκεια του 2^{ου} παγκοσμίου πολέμου και οι συνέπειες της σε όλο τον κόσμο ήταν ακόμη νωπές το Δεκέμβριο του 1948, όταν η Γενική Συνέλευση των Ενωμένων Εθνών υιοθέτησε χωρίς αντίρρηση τη Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Η Παγκόσμια Διακήρυξη είναι μια συμφωνία ανάμεσα στα έθνη με σκοπό την προαγωγή των βασικών δικαιωμάτων και την εδραίωση της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης. Διακηρύσσει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι εγγενή σε κάθε ανθρώπινη ύπαρξη. Δεν είναι προνόμια που μπορεί μια κυβέρνηση να τα δώσει σε κάποιον ή να του τα αφαιρέσει — χαρίσει, γιατί έδειξε καλή ή κακή διαγωγή αντίστοιχα.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα περιορίζουν την εξουσία που μπορεί να ασκήσει η πολιτεία σ' έναν άνδρα, σε μία γυναίκα, σ' ένα παιδί. Από αυτή την άποψη το κίνημα για την κατάργηση της θανατικής ποινής δεν μπορεί να διαχωριστεί από το κίνημα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η Παγκόσμια διακήρυξη αναγνωρίζει το δικαίωμα του κάθε ατόμου για τη ζωή και

αναφέρει κατηγορηματικά ότι δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται κανένας σε βασανιστήρια ή σε σκληρή, απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία. Η άποψη της Διεθνούς Αμνηστίας είναι ότι η θανατική ποινή παραβιάζει αυτά τα δικαιώματα. [...]

Η σκληρότητα της θανατικής ποινής είναι εμφανής. Όπως τα βασανιστήρια, έτσι και η θανατική εκτέλεση αποτελεί τη μέγιστη φυσική και ηθική βλάβη που μπορεί να υποστεί ένα άτομο από την πολιτεία. Αν το κρέμασμα από τα χέρια μέχρι να προκληθεί αφόρητος πόνος καταδικάζεται ως βασανιστήριο, πώς να μην καταδικαστεί — στηλιτευτεί (ως βασανιστήριο) το κρέμασμα από το λαιμό μέχρι να προκληθεί ο θάνατος από ασφυξία; Αν η διοχέτευση ηλεκτρικού ρεύματος 100 volt στα πιο ευαίσθητα μέρη του ανθρώπινου σώματος προκαλεί στον κόσμο την αηδία, ποια αντίδραση πρέπει να προκαλέσει η διοχέτευση 2000 volt στο σώμα του θανατοποινίτη; [...]

Ο φυσικός πόνος που προκαλεί στον κατάδικο η θανατική εκτέλεση δεν μπορεί να καταμετρηθεί · ούτε μπορεί να υπολογιστεί η ψυχική οδύνη του θανατοποινίτη που αναμένει τον επικείμενο θάνατο του. Η θανατική καταδίκη μπορεί να εκτελεστεί έξι λεπτά μετά από δίκη με συνοπτική διαδικασία, έξι εβδομάδες μετά από ομαδική δίκη ή δεκαέξι χρόνια μετά από μακροχρόνιες νόμιμες διαδικασίες · σε κάθε περίπτωση πάντως ο κατάδικος, υποβάλλεται σε εξαιρετικά σκληρή, απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση και τιμωρία [...]

Πολλές κυβερνήσεις έχουν ήδη αναγνωρίσει ότι η θανατική ποινή δε συμβιβάζεται με το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ωστόσο εκατό χώρες συνεχίζουν να τη διατηρούν, συνήθως με τη δικαιολογία ότι είναι απαραίτητη. Μόνο με τη θανατική ποινή, υποστηρίζουν, μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά μια συγκεκριμένη ανάγκη της κοινωνίας. Και τονίζουν ότι η ανάγκη αυτή είναι τόσο μεγάλη, ώστε δικαιολογείται η σκληρότητα της θανατικής ποινής.

Οι κοινωνικές ανάγκες που σύμφωνα με την παραπάνω άποψη δικαιολογούν τη χρήση της θανατικής ποινής διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Σε ορισμένες χώρες η θανατική ποινή νομιμοποιείται ως μέσο για την τιμωρία και την αποτροπή της ανθρωποκτονίας ή του βιασμού, ενώ σε άλλες θεωρείται αναγκαία για την εξάλειψη της εμπορίας ναρκωτικών, της τρομοκρατίας ή της οικονομικής διαφθοράς. Τέλος, σε μερικές χώρες χρησιμοποιείται από τους κρατούντες για την εξόντωση των πολιτικών αντιπάλων τους. Ωστόσο, οποιαδήποτε κι αν είναι η σκοπιμότητα που προβάλλεται, η άποψη ότι είναι επιτρεπτό για μια κυβέρνηση να δικαιολογήσει μια τόσο σκληρή ποινή όσο η θανατική έρχεται σ' αντίθεση με την έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ουσία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έγκειται ακριβώς σ' αυτό: ότι ορισμένα μέσα δεν πρέπει ποτέ να χρησιμοποιούνται για την προστασία της κοινωνίας, εφόσον με τη χρήση τους παραβιάζονται οι ίδιες αρχές που καθιστούν την κοινωνία αξία

προστασίας. Όταν λοιπόν παραβλέπεται χάριν κάποιας σκοπιμότητας αυτή η βασική διάκριση ανάμεσα σε θεμιτά και αθέμιτα μέσα, τότε αυτόματα όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα εκτίθενται σε κίνδυνο και όλα τα άτομα απειλούνται εξίσου.

Έγκυρες έρευνες σε διάφορες χώρες, π.χ. η έρευνα του ΟΗΕ (1988), καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι δεν έχει αποδειχτεί επιστημονικά, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, ότι η θανατική ποινή έχει μεγαλύτερη αποτρεπτική δύναμη από την ισόβια κάθειρξη. Αναμφισβήτητα η θανατική ποινή, εξουδετερώνοντας οριστικά τον κατάδικο, τον εμποδίζει να επαναλάβει το έγκλημα. Ωστόσο δεν είναι καθόλου σίγουρο ότι ο θανατοποινίτης πραγματικά θα το επαναλάμβανε, αν ζούσε. [...]

Εξάλλου δεν υπάρχει καμία μαρτυρία που να βεβαιώνει την άποψη ότι η απειλή της θανατικής ποινής μπορεί να αποτρέψει εγκλήματα με πολιτικά κίνητρα ή τρομοκρατικές ενέργειες. Αντίθετα, το ενδεχόμενο, να γίνει κάποιος με την εκτέλεση του πολιτικού μάρτυρα, μπορεί να τον παρακινήσει σε τέτοιες πράξεις.

Κάθε κοινωνία επιζητεί προστασία από το έγκλημα. Η επιβολή της θανατικής ποινής ενώ δεν αποτελεί λύση, προκαλεί την εσφαλμένη εντύπωση ότι λαμβάνονται "σθεναρά" μέτρα κατά του εγκλήματος. Έτσι αποσπά την προσοχή από τα πιο σύνθετα μέτρα που είναι πραγματικά αναγκαία. [...]

Όταν τα επιχειρήματα σχετικά με την "αποτροπή" και την "εξουδετέρωση" των εγκληματιών ανατραπούν, παραμένει ένα ακόμα αρκετά ισχυρό· αυτό που υποστηρίζει τη δίκαιη τιμωρία του δράστη. Σύμφωνα με αυτό το επιχείρημα υπάρχουν εγκλήματα τόσο αποτρόπαια, που η εκτέλεση του δράστη αποτελεί τη μόνη δίκαιη "ανταμοιβή".

Πρόκειται για ένα επιχείρημα με έντονα συναισθηματική φόρτιση. Με την αποδοχή του ακυρώνεται αυτόματα η βάση στην οποία στηρίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αν δεχτούμε ότι ένας στυγερός εγκληματίας "αξίζει" τη σκληρότητα της θανατικής ποινής, γιατί να μη δεχτούμε τότε ότι και άλλοι, για παρόμοιους λόγους, "αξίζουν" τα βασανιστήρια, τη φυλάκιση, τον τουφεκισμό χωρίς να προηγηθεί δίκη; Αλλά τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αναπαλλοτρίωτα. Δεν επιτρέπεται κανείς να τα αφαιρέσει ακόμα και από τον πιο τρομερό εγκληματία.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα αφορούν εξίσου τους χειρότερους όπως και τους καλύτερους από μας, και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο μας προστατεύουν. Εξάλλου πίσω από το επιχείρημα για δίκαιη ανταπόδοση κρύβεται η επιθυμία για εκδίκηση. Όμως η ιστορία του αγώνα για την εγκαθίδρυση κράτους δικαίου είναι ουσιαστικά η ιστορία του αγώνα για τον περιορισμό της προσωπικής εκδίκησης στη δημόσια ζωή και στους νομικούς κώδικες. [...]

Η άποψη ότι κάποιοι άνθρωποι "αξίζουν" τη θανατική ποινή προϋποθέτει βέβαια ότι η πολιτεία είναι σε θέση να καθορίσει ακριβώς ποιοι είναι αυτοί. Η πρακτική της θανατικής

ποινης όμως αποκαλύπτει ότι δεν υπάρχει κανένα σύστημα ποινικής δικαιοσύνης που να αποφασίζει με απολύτως αλάνθαστη κρίση ποιος πρέπει να ζήσει και ποιος να πεθάνει. Αντίθετα, φαίνεται ότι όλα τα συστήματα δικαιοσύνης είναι ευάλωτα, υποπίπτουν σε λάθη ή κάνουν διακρίσεις.

Το "αβέβαιο" και το "αυθαίρετο" της ανθρώπινης κρίσης επηρεάζει βέβαια όλες τις δικαστικές αποφάσεις. Ωστόσο μόνο μια δικαστική απόφαση, αυτή που καταδικάζει τον κατηγορούμενο σε θάνατο, επιβάλλει μια ποινή αμετάκλητη και μη επανορθώσιμη.

Η θανατική ποινή ως μέσο για την εξάλειψη των πολιτικών διαφωνιών είναι αποτρόπαια. Ως μέσο για να προστατευθεί η κοινωνία από το έγκλημα αποτελεί ψευδαίσθηση. [...] Παραμένει πάντοτε παραβίαση των θεμελιωδών ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Αυτό το κείμενο περιγράφει πως χρησιμοποιείται η θανατική ποινή σε όλον τον κόσμο. Καθορίζει επίσης την επιλογή που αντιμετωπίζει κάθε κοινωνία και κάθε μέλος της. Πρόκειται για την επιλογή που θέτει το ερώτημα τι είδους κόσμο θέλουν και επιδιώκουν οι άνθρωποι να οικοδομήσουν: ένα κόσμο όπου επιτρέπεται στην πολιτεία να σκοτώνει επιβάλλοντας μια μόνιμη ποινή ή έναν κόσμο που βασίζεται στο σεβασμό προς την ανθρώπινη ζωή και τα ανθρώπινα δικαιώματα - ένα κόσμο χωρίς εκτελέσεις; (Όταν η πολιτεία σκοτώνει... Η θανατική ποινή παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα. Έκδοση της Διεθνούς Αμνηστίας, Λονδίνο, 1989).

Στο παρακάτω απόσπασμα ο Γ.Α Μαγκάκης, αναφερόμενος στους λόγους για τους οποίους, και σωστά, καμιά θανατική καταδίκη δεν έχει εκτελεστεί στη χώρα μας από την εποχή της απαλλαγής της από τη δικτατορία γράφει:

Πρώτον γιατί η θανάτωση ενός ανθρώπου δεν μπορεί λογικά και ουσιαστικά να συνιστά ποινή στο πλαίσιο του σύγχρονου Ποινικού Δικαίου, που συνειδητά αυτοπεριορίζεται και με τις κυρώσεις του επιδιώκει αποκλειστικά την πραγμάτωση κοινωνικών σκοπών. Και τούτο γιατί η ποινική κύρωση στο πλαίσιο ενός τέτοιου Ποινικού Δικαίου αποτελεί κοινωνική και γι' αυτό εγκόσμια υπόθεση. Μια ποινή επομένως που καταστρέφει την ανθρώπινη ζωή παύει να είναι κοινωνικό μέτρο και συνιστά ανεπίτρεπτη για την κοινωνική φύση του δικαίου ανάμειξη του σε ξένο απ' το χώρο, δηλαδή ανεπίτρεπτη "μετάβαση σε άλλο είδος" συγκεκριμένα εμπλοκή του στο χώρο του μεταφυσικού ερωτήματος για το νόημα της ζωής και του θανάτου. Αυτό δηλαδή που κάνει ο δράστης ανθρωποκτονίας και που συνιστά ακριβώς τη βαθύτερη ουσία του εγκληματικού χαρακτήρα της συμπεριφοράς του, ότι δηλαδή περιφρονεί για λόγους εγκόσμιους το νόημα της ανθρώπινης ζωής που ξεφεύγει από τη λογική σύλληψη μας, δεν επιτρέπεται να το διαπράττει και η ίδια η κοινωνία με το δίκαιο της και να το αποκαλεί ποινή.

Δεύτερον γιατί και από την σκοπιά των προληπτικών του εγκλήματος σκοπών της ποινής, η θανατική ποινή είναι απορριπτέα.

Από τη σκοπιά της ειδικής πρόληψης, που επιδιώκεται πρωταρχικά με την άσκηση συγκρατητικής επίδρασης πάνω σ' εκείνον που έχει ήδη εγκληματήσει για να μην υποτροπιάσει, η θανατική ποινή αποτελεί καθαρό παραλογισμό. Για η άσκηση αυτής της επίδρασης προϋποθέτει βέβαια τη φυσική ύπαρξη του ανθρώπου, που η θανατική ποινή την καταστρέφει.

Από τη σκοπιά πάλι της γενικής πρόληψης, της συγκράτησης τρίτων από την τέλεση εγκλημάτων, η αποτελεσματικότητα της θανατικής ποινής έχει αποδειχθεί και στατιστικά ανύπαρκτη. Γιατί ο δράστης που τελεί τα βαριά εγκλήματα για τα οποία προβλέπεται η θανατική ποινή, είτε τα διαπράττει κάτω από καταστάσεις ακραίας συναισθηματικής υπερδιέγερσης, όποτε δεν είναι σε θέση να λάβει υπόψη του ψυχραιμία τις συνέπειες, είτε τα διαπράττει με μεγαλύτερη ψυχρότητα, «επαγγελματικά», και τότε εκείνο που σταθμίζει είναι οι πρακτικές πιθανότητες διαφυγής του και όχι το είδος της ποινής που προβλέπεται από το νόμο για την πράξη του, είτε τέλος είναι πρόσωπο τόσο καθυστερημένο πνευματικά, ώστε να μην είναι σε θέση να σταθμίσει σοβαρά τις οποιεσδήποτε συνέπειες. Αντίθετα, η ύπαρξη της θανατικής ποινής και η εκτέλεση της, που με όποιο τρόπο κι αν γίνεται, συνιστά μια από τις πιο βάρβαρες εκδηλώσεις της ανθρώπινης κοινωνίας, έχει διαπιστωθεί ότι όχι μόνο δεν ενισχύει το γενικό πνεύμα σεβασμού προς την ανθρώπινη ζωή, αλλ' απεναντίας το υποσκάπτει. Γιατί καλλιεργεί στην κοινή γνώμη, με το εντυπωσιακό παράδειγμα της πολιτείας, μια νοοτροπία που σχετικοποιεί την ηθική αξία της ανθρώπινης ζωής.

Τρίτον η θανατική ποινή είναι απαράδεκτη και γιατί είναι ριζικά αντίθετη προς τη φύση της δημοκρατικής πολιτείας. Ο βαθύτερος, κατά τη γνώμη μου, λόγος της επιμονής στη διατήρηση της θανατικής ποινής είναι ότι η ποινή αυτή αποτελεί την πιο δραστική επίδειξη της δύναμης της κρατικής εξουσίας. Με την ύπαρξη δηλαδή της ποινής αυτής το κράτος προβάλλει με τον πιο εντυπωσιακό τρόπο την ικανότητα του να ξεπερνά ηθικούς δισταγμούς, ανθρωπιστικά αιτήματα και "λεπτολόγες" επιστημονικές διαπιστώσεις, όταν πρόκειται να εξυπηρετηθούν οι σκοπιμότητες του. Έτσι η επιμονή για τη διατήρηση της θανατικής ποινής οφείλεται κατά τη γνώμη μου, στην αντίληψη που επικρατεί, έστω και όχι πάντα συνειδητά, 'τι η ύπαρξη της ποινής αυτής στηρίζει και ενισχύει την αυθεντία της κρατικής εξουσίας και την ικανότητα επιβολής της.

Αυτό όμως σημαίνει ότι η κρατική αυθεντία στηρίζεται στο φόβο των ατόμων μπροστά στην ωμή δύναμη του κράτους και έτσι πάνω σ' ένα θελημένο χάσμα ανάμεσα στην εξουσία και στο λαό.

Μια τέτοια στήριξη όμως της κρατικής αυθεντίας είναι βασικά αντίθετη προς τη φύση

της δημοκρατικής. Γιατί η πολιτεία αυτή, της οποίας θεμέλιο είναι η λαϊκή κυριαρχία πρέπει να στηρίζει τη αυθεντία και το κύρος της όχι στο φόβο, αλλά στον έλλογο σεβασμό και στη συνειδησιακή παραδοχή των πολιτών. Ο έλλογος δε αυτός σεβασμός καλλιεργείται και ενισχύεται προπαντός τις εκδηλώσεις της ηθικής ευαισθησίας της πολιτείας, όπως είναι και η κατάργηση της θανατικής ποινής. Μόνο τα αυταρχικά, καταπιεστικά καθεστώτα στηρίζουν τη δύναμη επιβολής τους στο φόβο και το χάσμα ανάμεσα στην εξουσία και στο λαό. Γι' αυτό το λόγο και η διατήρηση της θανατικής ποινής στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής πολιτείας πρέπει να χαρακτηριστεί σαν αυταρχικό κατάλοιπο του παρελθόντος, που νοθεύει το δημοκρατικό χαρακτήρα της. [...]

Η προστασία της αξίας του ανθρώπου και η άσκηση των ατομικών δικαιωμάτων προϋποθέτουν λογικά και πρακτικά τη φυσική του ύπαρξη. Έτσι αυτονόητο θεμέλιο της αξίας του ανθρώπου και των ατομικών δικαιωμάτων είναι το "δικαίωμα στη ζωή". Αυτό δε ακριβώς το "δικαίωμα στη ζωή" και την αξία του ανθρώπου προσβάλλει η θανατική ποινή. Η νομοθετική επομένως πρόβλεψη της ποινής αυτής είναι αντίθετη προς την πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας που συνίσταται στο σεβασμό και στην προστασία της αξίας του ανθρώπου.

(Γ.Α. Μαγκάκη, "Ποινικό Δίκαιο. Διάγραμμα Γενικού μέρους", Εκδ. Παπαζήση, Γ' έκδοση 1984, σελ. 70-73)

Δ₁ ΟΡΙΣΜΟΙ

Στην έρευνα υιοθετήθηκε ο ορισμός της ποινής ή ακριβέστερα της νομικής ή θεσμικής τιμωρίας.

E.- ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΜΕΘΟΔΟΥ

E₁.- ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

Η μέθοδος που χρησιμοποιείται στην εργασία για την ανάλυση των θεμάτων που εξετάζονται στα κείμενα είναι η ανάλυση του περιεχομένου. Συγκεκριμένα, αναλύουμε τις βασικές έννοιες που αναφέρονται στα κείμενα, καθώς και όλες τις παραμέτρους που συνδέονται στενά με τις βασικές έννοιες και είναι απαραίτητες για την κατανόησή τους.

ΣΤ. ΑΝΑΛΥΣΗ

Η ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Στην Ελλάδα η θανατική ποινή υπήρξε ως το 1993 μια από τις τρεις κύριες ποινές του ισχύοντος δικαίου. Στην πράξη όμως η εφαρμογή της είχε ατονήσει πολύ νωρίτερα, δεδομένου ότι η τελευταία θανατική εκτέλεση έγινε την 25-8-1972, ενώ και πρωτύτερα ο ρυθμός των εκτελέσεων είχε μειωθεί σημαντικά. Τα εγκλήματα, για τα οποία απειλούνταν θανατική ποινή κατά τον Ελληνικό ποινικό κώδικα, ήταν κατά βάση δυο ειδών: εκείνα που αφορούσαν ορισμένες σοβαρές προσβολές κατά της πολιτείας (α. 134§3, 138, 139§2, 143, 144§1, 148§2 Π.Κ.) και εκείνα που αφορούσαν σοβαρές προσβολές κατά του προσώπου (α'. 299§1, 317§3, 270, 380§2 Π.Κ.). Επίσης η θανατική ποινή απειλείτο σε ορισμένες διατάξεις ειδικών ποινικών νόμων και ιδίως στο προϊσχύοντα Στρατιωτικό Π.Κ. αλλά απειλείται ακόμη στον ισχύοντα (ν. 2287/1995, π.χ. στο α15 περί προδοσίας).

Κατά κανόνα η θανατική ποινή απειλούνταν στα εγκλήματα του Π.Κ. κατά διάζευξη προς την ισόβια κάθειρξη, επιβαλλόταν δε αντί για αυτή, σύμφωνα με το α 86 Π.Κ. και τη διδομένη σ' αυτό ερμηνεία, μόνο εάν η πράξη προκαλούσε ως εκ του είδους της και του τρόπου εκτέλεσης της καθώς και των λοιπών γενικότερων συνθηκών ιδιάζοντα αποτροπιασμό και απέχθεια ή εάν ο δράστης ως εκ των περιστάσεων τέλεσης του εγκλήματος, των κινήτρων, της γενικότερης προσωπικότητας του κ.λ.π. παρουσίαζε τη ροπή διάπραξης νέων εγκλημάτων στο μέλλον. Θανατική ποινή δεν επιβαλλόταν στους ανήλικους (α. 121 Ε.Π. Π.Κ.) που κρίνονταν ποινικά υπεύθυνοι (α. 54 Π.Κ.) ούτε και στους εγκληματίες ελαττωμένου καταλογισμού, έστω κι αν αυτοί κρίνονταν επικίνδυνοι για τη δημόσια ασφάλεια (α. 38§3).

Υπήρχαν ακόμα ρυθμίσεις για υποχρεωτική μετατροπή της καταγνωσθείσας θανατικής ποινής σε ισόβια κάθειρξη στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) Αυτοδικαίως εάν περνούσαν 3 χρόνια από την αμετάκλητη κατάγνωσή της και εφόσον η ποινή παρέμενε στο μεταξύ ανεκτέλεστη, β) εάν δινόταν χάρη από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κατά τις ρυθμίσεις του α. 47§1 Συντ. και του ν.δ 68/1968, γ) εάν δινόταν αμνηστία με προεδρικό διάταγμα, έπειτα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου. Η αμνηστία παρέχεται μόνο για πολιτικά κι όχι για κοινά εγκλήματα. Τέλος η εκτέλεση της θανατικής ποινής αναβαλλόταν στις περιπτώσεις, που απαριθμούνται περιοριστικά από το α. 555 ΚΠΔ.

Η Ελλάδα υπέγραψε στις 2/5/1983 το υπ' αριθμ. 6 ειδικό Πρωτόκολλο, που προστέθηκε στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων δικαιωμάτων και που προέβλεπε ότι η κατάργηση της θανατικής ποινής αποτελεί νομική υποχρέωση για τα υπογράφοντα κράτη, τουλάχιστον σε καιρό ειρήνης.

Με την αναθεώρηση του Συντάγματος από 17/4/2001 ορίστηκε στο α. 7§3 εδ. β' ότι "θανατική ποινή δεν επιβάλλεται εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπονται στο νόμο για κακουργήματα τα οποία τελούνται σε καιρό πολέμου και σχετίζονται μ' αυτόν" (Νέστωρ Κουράκης, Ο.Π., σελ. 58-60).

Ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση των χωρών που διατηρούν ή έχουν καταργήσει τη θανατική ποινή και δίνεται στους ακόλουθους πίνακες (Bedau Hugo Adam, The death Penalty in America, σελ. 80-83).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Κατάργηση της θανατικής ποινής για τα κοινά εγκλήματα μόνο

ΧΩΡΕΣ	ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗΣ	ΧΡΟΝΟΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ
Αργεντινή	1984	-
Βραζιλία	1979	1855
Καναδάς	1976	1962
Κύπρος	1983	1962
Ελ Σαλβαντόρ	1983	1973
Φίτζι	1979	1964
Ισραήλ	1954	1962
Μάλτα	1971	1943
Μεξικό	-	1937
Νεπάλ	1990	1979
Παραγουάη	1992	1928
Περού	1979	1979
Νότιος Αφρική	1995	1991
Μεγάλη Βρετανία	1973	1964
Σεϋχέλλες	-	(καμία εκτέλεση από την ανεξαρτησία και μετά)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Κατάργηση θανατικής ποινής De facto (χώρες και περιοχές στις οποίες διατηρείται η θανατική ποινή για κοινά εγκλήματα, όμως στην πράξη θεωρείται ότι έχει καταργηθεί, αφού δεν έχει εκτελεστεί καμία θανατική ποινή τα τελευταία δέκα χρόνια ή και παραπάνω ή επειδή έχουν υπογράψει διεθνή σύμβαση ότι δεν θα προβούν σε εκτελέσεις).

ΧΩΡΑ	ΧΡΟΝΟΣ
Βέλγιο	1950
Βερμούδες	1977
Μπουτάν	1964
Βολιβία	1974
Μπρούνεϊ	1957
Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία	1981
Μπουρουντί	1982
Κονγκό	1982
Κομόρος	(καμία εκτέλεση από την ανεξαρτησία και μετά)
Τζιμπουτί	(καμία εκτέλεση από την ανεξαρτησία και μετά)
Γκάμπια	1981
Μαδαγασκάρη	1958
Μαλδίβες	1952
Μαλί	1980
Νιγηρία	1976
Παπούα Νέα Γουινέα	1950
Φιλιππίνες	1976
Ρουάντα	1982
Σενεγάλη	1967
Σρί Λάνκα	1976
Σουρινάμ	1982
Τόγκο	-
Τουρκία	1984
Τόνγκα	1982
Δυτική Σαμόα	(καμία εκτέλεση από την ανεξαρτησία και μετά)
Ναόρου	(καμία εκτέλεση από την ανεξαρτησία και μετά)
Ακτή Ελεφαντοστού	-
Αλβανία	-

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Διατήρηση της θανατικής ποινής

Αφγανιστάν	Αιθιοπία	Λιβερία
Αλγερία	Γκαμπόν	Λιβύη
Αντίγκουα-Μπαρμπούντα	Γεωργία	Λιθουανία
Αρμενία	Γκάνα	Μαλάουι
Αζερμπαϊτζάν	Γρενάδα	Μαλαισία
Μπαχάμες	Γουατεμάλα	Μαυριτανία
Μπαχρέιν	Γουινέα	Μογγολία
Μπαγκλαντές	Γουιάνα	Μαρόκο
Μπαρμπάντος	Ινδία	Νιγηρία
Λευκορωσία	Ινδονησία	Ομάν
Μπελίζ	Ιράν	Πακιστάν
Μπενίν	Ιράκ	Πολωνία
Βοσνία-Ερζεγοβίνη	Τζαμάικα	Κατάρ
Μποτσουάνα	Ιαπωνία	Ρωσία
Βουλγαρία	Ιορδανία	Σαουδική Αραβία
Μπουρκίνα Φάσο	Καζακστάν	Σιέρρα Λεόνε
Καμερούν	Κέννα	Σιγκαπούρη
Τσαντ	Νόκο Κορέα	Σομαλία
Χιλή	Βόρεια Κορέα	Σουδάν
Κίνα	Κουβέιτ	Συρία
Κούβα	Κιργιστάν	Τατζικιστάν
Δομίνικα	Λάος	Ταϊβάν
Αίγυπτος	Λετονία	Τανζανία
Ερυθρέα	Λίβανος	Ταϊλάνδη
Εσθονία	Λεσότο	Τρινιτάτ-Τόμπακο
Τυνησία	Ουζμπεκιστάν	Ισημερινή Γουινέα
Τουρκμενιστάν	Βιετνάμ	Σάντα Λουτσία
Ουγκάντα	Υεμένη	Άγιος Βικέντιος-Γκρεναντίνες
Ουκρανία	Ζαΐρ	Γιουγκοσλαβία (Σερβία-Μαυροβούνιο)
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	Ζάμπια	Σουαζιλάνδη
Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	Ζιμπάμπουε	Μυανμάρ (Βιρμανία)
Άγιος Χριστόφορος-Νέβις		

Οι περισσότερες απ' αυτές τις χώρες και περιοχές έχουν πραγματοποιήσει θανατικές εκτελέσεις τα τελευταία 10 χρόνια. Για κάποιες η Διεθνής Αμνηστία δεν έχει αρχείο θανατικών εκτελέσεων και είναι αδύνατο να εξακριβωθεί αν έχουν γίνει.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Κατάργηση της θανατικής ποινής από το 1976

ΧΡΟΝΟΣ	ΧΩΡΕΣ
1976:	Πορτογαλία (κατάργηση για όλα τα εγκλήματα) Καναδάς (κατάργηση μόνο για τα κοινά εγκλήματα)
1978:	Δανία (για όλα τα εγκλήματα) Ισπανία (για τα κοινά εγκλήματα)
1979:	Λουξεμβούργο, Νικαράγουα, Νορβηγία (για όλα τα εγκλήματα) Βραζιλία, Φίτζι, Περού (για τα κοινά εγκλήματα)
1981:	Γαλλία, Πράσινο Ακρωτήριο (για όλα τα εγκλήματα)
1982:	Κάτω Χώρες (για όλα τα εγκλήματα)
1983:	Κύπρος, Ελ Σαλβαντόρ (για τα κοινά εγκλήματα)
1984:	Αργεντινή (για τα κοινά εγκλήματα)
1985:	Αυστραλία (για όλα τα εγκλήματα)
1987:	Αϊτή, Λιχτενστάιν, Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας (για όλα τα εγκλήματα) (Η ομοσπονδιακή Γερμανία από το 1949)
1989:	Νέα Ζηλανδία, Ρουμανία, Σλοβενία, Καμπότζη (για όλα τα εγκλήματα)
1990:	Ανδόρρα, Κροατία, Τσεχία και Σλοβακία, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Μοζαμβίκη], Ναμίμπια (για όλα τα εγκλήματα), Νεπάλ (για τα κοινά εγκλήματα)
1992:	Αγκόλα. Ελβετία (για όλα τα εγκλήματα), Παραγουάη (για τα κοινά)
1993:	Ελλάδα, Γουινέα-Μπισάου, Χόνγκ-Κόνγκ (για όλα τα εγκλήματα)
1994:	Ιταλία (για όλα τα εγκλήματα)
1995:	Μαυρίκιος, Μολδαβία, Ισπανία (για όλα τα εγκλήματα), Νότιος Αφρική (για τα κοινά εγκλήματα)

ΠΗΓΗ: Διεθνής Αμνηστία, "The Death Penalty: List of Abolitionist and Retentionist Countries (March 1996)".

ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΜΕ ΤΗ ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ ΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ (ΚΛΑΔΟΙ)

Η θανατική ποινή δεν είναι κάτι το μονοσήμαντο, το μονοδιάστατο. Δεν εξετάζεται μόνο ως νομικό φαινόμενο, αλλά έχει και κοινωνικές και βιολογικές προεκτάσεις. Γι' αυτό το λόγο πολύ σημαντική για μια ολοκληρωμένη διερεύνηση του ζητήματος είναι η ανάλυση της θανατικής ποινής από διάφορους γνωστικούς κλάδους. Διαφέρει ριζικά ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζει τη θανατική ποινή, η κοινωνιολογία και η ψυχολογία απ' τον τρόπο που την αντιμετωπίζει η πολιτική κ.ά. Ακολουθούν οι στάσεις – αντιλήψεις ορισμένων γνωστικών κλάδων όσο αφορά στην επιβολή ή όχι της θανατικής ποινής ως τιμωρίας.

Από πλευράς κοινωνιολογικής χαρακτηριστική είναι η άποψη ότι αυτός που είναι ποινικός/δόλιος παραβάτης, όπως πιστεύει και η Σουηδική σχολή, είναι μορφή ψυχασθένειας. Γι' αυτό δεν πρέπει να επιβάλλεται η θανατική ποινή, αλλά να επιβάλλονται μέτρα ασφαλείας για να προστατεύεται η κοινωνία από κάποιον που αδυνατεί/δεν μπορεί να ενταχθεί ομαλά στην κοινωνία. Η θέση αυτή έρχεται σε αντίθεση με την κρατούσα έως τώρα θεωρία σύμφωνα με την οποία ο δράστης έχει πλήρη καταλογισμό της πράξης του και συνεπώς δεν πρέπει να λαμβάνονται μέτρα ασφαλείας, αλλά απαιτείται επιβολή τιμωρίας.

Η κυρίαρχη λοιπόν θεωρία ισχυρίζεται ότι ο δράστης δεν είναι άρρωστος, όπως υποστηρίζει η ψυχολογία, η οποία διάκειται κατά της θανατικής ποινής. Συγκεκριμένα, η ψυχολογία υποστηρίζει ότι εφόσον ο δράστης είναι ασθενής, η πράξη που διενήργησε, δηλαδή το αδίκημα ή το έγκλημα, δεν οφείλεται στον ίδιο, αλλά αντίθετα η κατασκευή του ανθρώπου είναι τέτοια που τον ωθεί σε αξιόποινες πράξεις.

Η θρησκεία επίσης τίθεται κατά της θανατικής ποινής. Η θέση της θρησκείας αποτυπώνεται σαφέστατα στο εξής ερώτημα: «Ποια είναι η λογική να γίνεσαι εσύ ο τιμωρός; Μπαίνεις στη θέση του Θεού;»

Η νομική, σε αντίθεση με την ψυχολογία αποδίδει στο δράστη πλήρη καταλογισμό της πράξης του και τον τιμωρεί με την πρέπουσα αυστηρότητα.

ΕΜΠΟΡΟΙ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ – ΒΙΑΣΤΕΣ, ΕΠΙΒΟΛΗ Ή ΟΧΙ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

Παρακάτω εξετάζεται το θέμα της θανατικής ποινής σε δύο ειδικές περιπτώσεις ανθρώπων, στους εμπόρους ναρκωτικών και στους βιαστές. Όσο αφορά στους εμπόρους ναρκωτικών υπάρχουν οι παρακάτω απόψεις: «Το έγκλημα της εμπορίας ναρκωτικών είναι ένα από τα πλέον σοβαρά και ειδικά εγκλήματα, αφού ευθέως στοχεύει στην καταστροφή ανθρώπινων υπάρξεων με μοναδικό κίνητρο το κέρδος. Γι' αυτό πρέπει να αντιμετωπίζεται με τις πλέον αυστηρές ποινές όχι μόνο για λόγους γενικής και ειδικής πρόληψης, αλλά προπαντός για λόγους επιβίωσης των κοινωνιών οι οποίες άμεσα κινδυνεύουν με γενική

κατάρρευση από τη διάδοση των ναρκωτικών. Η θανατική ποινή μπορεί να εξυπηρετήσει κατά ένα βαθμό τους σκοπούς αυτούς και ειδικά εκείνον της ειδικής πρόληψης.

Υπάρχει, δηλαδή, η αντίληψη ότι οι έμποροι ναρκωτικών πρέπει να τιμωρούνται με θανατική ποινή γιατί λειτουργούν με βάση το κίνητρο. Οι πράξεις τους αντιβαίνουν προς το κοινωνικό σύνολο και αποτελούν άμεσα ή έμμεσα έναρξη μιας σειράς αδικημάτων, γιατί οδηγούν τους χρήστες ακόμα και σε πράξεις ανθρωποκτονίας, γι' αυτό το λόγο η περίπτωση των εμπόρων ναρκωτικών αποτελεί μια ειδική κατηγορία όσο αφορά την επιβολή ή όχι της θανατικής ποινής.

Ωστόσο, υπάρχουν και άλλοι οι οποίοι έχουν αντίθετη άποψη. Συγκεκριμένα υποστηρίζουν ότι και η θανατική ποινή (ακόμα και αν επιβάλλεται στους εμπόρους ναρκωτικών) οδηγεί σε καταστροφή ανθρώπινων υπάρξεων, η οποία δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από οποιαδήποτε σκοπιμότητα και όταν αυτό είναι απαραίτητο στις περιπτώσεις των εσφαλμένων δικαστικών αποφάσεων. Επίσης, εκείνοι που δε δέχονται τη θανατική ποινή ούτε στους εμπόρους ναρκωτικών προβάλλουν το εξής επιχείρημα: Εκατοντάδες φυλακισμένοι έχουν εκτελεστεί για αδικήματα που έχουν σχέση με τα ναρκωτικά. Η αιτιολογία της επιβολής της θανατικής ποινής είναι ότι θα αποτρέψει πιο αποτελεσματικά αυτούς που διακινούν τα ναρκωτικά από οποιαδήποτε άλλη ποινή. Αλλά παρ' όλες τις εκατοντάδες των εκτελέσεων, δεν έχει παρατηρηθεί κάποια εξασθένιση στη διακίνηση ναρκωτικών, που θα μπορούσε να αποδοθεί στην απειλή ή στην χρήση αυτής της ποινής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Μαλαισία, όπου άτομα έχουν εκτελεστεί με αυτήν την αιτιολογία, ενώ η διακίνηση των ναρκωτικών, αντί να μειωθεί, υπερδιπλασιάστηκε. Είναι κοινό μυστικό πως ό,τι είναι παράνομο είναι και πιο δυσεύρετο, άρα και πιο καλοπληρωμένο. Φαίνεται πως η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών είναι ένα «επάγγελμα» αρκετά επικερδές, ώστε η θανατική ποινή να μην αποτελεί επαρκές φόβητρο για τους παραβάτες του νόμου.

Χωρίς αμφισβήτηση η θανατική ποινή είναι αποκρουστέα. Για την αποτελεσματικότερη όμως αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών η Ένωσή μας θεωρεί ότι είναι απαραίτητο να κλείσουν τα παράθυρα που έχει αφήσει η υπάρχουσα νομοθεσία και ειδικά ο νόμος 24008/1996, από τα οποία οι έμποροι ναρκωτικών μπορούν να δρουν σχεδόν ανενόχλητοι και αυτό διότι με τις υπάρχουσες διατάξεις μπαίνουν τεράστια εμπόδια στην απόδειξη της ενοχής τους, στην καταδίκη τους, στην αυστηρή ποινική μεταχείρισή τους και στην παραμονή τους στις φυλακές. Πρέπει να δοθεί βάρος στην πρόληψη που θα έχει ως στόχους την καταπολέμηση των αιτιών που οδηγούν στα ναρκωτικά, την εξασφάλιση όρων και προϋποθέσεων για την αποφυγή των ναρκωτικών και την παροχή δυνατοτήτων θεραπείας, όπου αυτή χρειάζεται.

Το μήνυμα της Διεθνούς Αμνηστίας όσο αφορά στη θανατική ποινή είναι το παρακάτω: «Γιατί να σκοτώνουμε ανθρώπους που σκοτώνουν ανθρώπους; Για να δείξουμε ότι το να σκοτώνεις ανθρώπους είναι λάθος».

Όσο αφορά στους βιαστές κυρίαρχη είναι η άποψη σύμφωνα με την οποία οι βιαστές έχουν πλήρη συνείδηση της πράξης τους και λειτουργούν με πρόθεση και φυσικά βάσει προμελετημένου σχεδίου. Έτσι, η επιβολή της εσχάτης των ποινών «αρμόζει» στους ειδεχθείς αυτούς εγκληματίες.

ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ:ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΥΠΕΡ ΚΑΙ ΚΑΤΑ

Το 1997, τέσσερα μόλις χρόνια μετά την κατάργηση της αποφάνθηκε ότι η θανατική ποινή πρέπει να προβλέπεται και θανατικής ποινής στη χώρα μας , βουλευτές ζήτησαν με επιστολή τους προς τον πρόεδρο της Επιτροπής την αναθεώρηση του Συντάγματος και την επαναφορά της θανατικής ποινής για τους εμπόρους ναρκωτικών. Ο καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου Α. Λοβέρδος αποφαινεται ότι η θανατική ποινή πρέπει να προβλέπεται για τους « ειδεχθείς εγκληματίες».

Από τότε μέχρι και σήμερα πολιτικοί παράγοντες και νομικοί κύκλοι επανέρχονται στο θέμα αυτό με επιχειρήματα προκαλώντας την αντίδραση των υπερασπιστών της αντίθετης άποψης.

Οι υπέρμαχοι της επαναφοράς της θανατικής ποινής για ορισμένες κατηγορίες εγκληματιών (έμποροι ναρκωτικών, βιαστές) θεμελιώνουν τη θέση τους με επιχειρήματα που τα διέπει η ψυχρή λογική.

Έτσι ισχυρίζονται ότι η θανατική ποινή πρέπει να επανέλθει προκειμένου να προστατευθούν «υπέρτατα αγαθά, όπως η ανθρώπινη ζωή και η αξιοπρέπεια».Επίσης τονίζουν ότι η θανατική ποινή έρχεται να εξισορροπήσει τη σκληρότητα ορισμένων εγκλημάτων, ότι η ποινή αποδίδει δικαιοσύνη και αποκαθιστά την ισορροπία στην ψυχή όσων υπέφεραν από το έγκλημα. Επικαλούνται επίσης ότι η θανατική ποινή μειώνει τις περιπτώσεις αυτοδικίας και βοηθά να γίνει αποδεκτή η αρχή της επιείκειας .Γενικά υποστηρίζουν ότι μόνο με την επαναφορά της θανατικής ποινής μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά μια συγκεκριμένη ανάγκη της κοινωνίας και ότι η ανάγκη αυτή είναι τόσο μεγάλη , ώστε δικαιολογείται η σκληρότητα της θανατικής ποινής. Έτσι η κοινωνική ανάγκη νομιμοποιεί τη θανατική ποινή ως μέσο για την αποτροπή του βιασμού ή την εξάλειψη της εμπορίας ναρκωτικών.

Τα αντεπιχειρήματα που προβάλλουν οι υπερασπιστές της αντίθετης άποψης, δηλαδή εκείνοι που τίθενται κατά της επαναφοράς της θανατικής ποινής, στηρίζονται στις αντιφάσεις που προκύπτουν από τους συλλογισμούς των υπέρμαχων της επαναφοράς. Έτσι

τονίζουν την αντιφατικότητα του συλλογισμού «σκοτώνεις προκαταβολικά για να σώσεις ζωές» και υποστηρίζουν ότι ποτέ κανείς άνθρωπος ή λαός δε διαπαιδαγωγήθηκε και κανένα κοινωνικό φαινόμενο δεν εξέλειπε με το αίμα και το φόβο του θανάτου. Και επιμένουν ότι οι αιτίες της εγκληματικότητας πρέπει να αναζητηθούν στη νέα φτώχεια, στην αποθησαύριση των κοινωνικών σχέσεων, στη συνολική κρίση πολιτισμού και αξιών και αντί για την αδιέξοδη σπείρα του θανάτου, πρέπει να προταθούν μέτρα εξανθρωπισμού(κατά το δυνατόν) των βάρβαρων κοινωνιών μας και δημιουργίας συνθηκών που θα ευνοούν την πραγμάτωση και στο επιχείρημα ότι των θετικών δυνατοτήτων του ανθρώπινου όντος.

Αλλά και στο επιχείρημα ότι η εκτέλεση του εγκληματία αποτελεί πράξη απόδοσης δικαιοσύνης ανταπαντούν ότι η εκτέλεση αποτελεί μια εκδίκηση χωρίς δικαιοσύνη. Ή καλύτερα συνιστά την υπέρτατη ανηθικότητα της ανθρώπινης δικαιοσύνης, αφού σκοτώνοντας- παραβιάζει τον ίδιο νόμο που υποτίθεται ότι υπερασπίζεται. Όσο για την αποκατάσταση της ισορροπίας στην ψυχή των οικείων του θύματος αντιτείνουν ότι το έγκλημα έχει τελεστεί και καμιά απόδοση δικαιοσύνης δε θα παρηγορήσει τους οικείους του θύματος.

Επιπλέον και το επιχείρημα περί αυτοδικίας είναι ισχνό, όπως και η αρχή της επιείκειας, αφού είναι αδύνατον να συνδυαστούν οι εξ' ορισμού αντιφατικές έννοιες του θανάτου και της επιείκειας.

Η επαναφορά της θανατικής ποινής, υποστηρίζουν οι αρνητές της, μπορεί να «θεμελιωθεί» μόνο σε ψυχρά, επιφανειακά και πραγματικά επιχειρήματα. Και από τον έμπορο ναρκωτικών εύκολα μπορούμε να περάσουμε στον «ειδεχθή εγκληματία». Και από κει, ο δρόμος είναι πλέον ανοιχτός και για όσους δε γοητεύονται από την «καθηστική τάξη». (Ευτύχης Μπιτσάκης, Επαναφορά της θανατικής ποινής, Τα Νέα 5/7/97)

Z.ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Όσο αφορά στο πρώτο ερώτημα της έρευνας για το αν είναι απαραίτητη η επιβολή της θανατικής ποινής ως τιμωρία στους εμπόρους ναρκωτικών και στους βιαστές δεν ήταν δυνατό να δοθεί μία ομόφωνη απάντηση. Υπάρχουν δύο διαμετρικά αντίθετες απόψεις, η καθεμία από τις οποίες έχει τα δικά της επιχειρήματα, τα οποία προβάλλει ως ισχυρά και βάσιμα. Η προσωπική μου εκτίμηση είναι ότι στους στις δύο παραπάνω κατηγορίες εγκληματιών πρέπει να επιβάλλεται η θανατική ποινή, όταν μάλιστα κρίνεται ότι με την επιβολή κάποιας άλλης ποινής δε θα σωφρονίζονταν οι προαναφερθέντες εγκληματίες.

Όσο αφορά στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα για το αν υπάρχει ομοφωνία απόψεων των γνωστικών κλάδων που έχουν ασχοληθεί με το θέμα, διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει ομοφωνία, γιατί κάθε κλάδος εξετάζει το θέμα κάτω από διαφορετικό πρίσμα, από διαφορετική οπτική γωνία.

Τέλος, όσο αφορά στο τρίτο ερώτημα που εξετάζει τη σχέση της θανατικής ποινής με το βαθμό ανάπτυξης ενός κράτους, προκύπτει ότι η σχέση αυτή είναι υπαρκτή και μάλιστα σε μεγάλο βαθμό, καθώς διατυπώθηκε ότι σ' όλες σχεδόν τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης που θεωρούνται πολιτισμένες η θανατική ποινή σήμερα έχει καταργηθεί.

Η. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ – ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Διαπιστώνεται λοιπόν απ' τα παραπάνω ότι είναι πάντα επίκαιρο αλλά και μετέωρο το καυτό ερώτημα για την θανατική ποινή. Υπάρχουν δύο αντίθετες απόψεις, οι οποίες εκφράζονται από τη μια από τους υπέρμαχους της κατάργησης της και απ' την άλλη τους θιασώτες της διατήρησης σε παγκόσμιο επίπεδο, δεδομένου ότι σε αρκετές χώρες ισχύει ως ποινή ακόμη και για τα κοινά εγκλήματα.

Από τη μια, οι υποστηρικτές της διατήρησης πιστεύουν ότι επιτυγχάνει τον παραδειγματισμό και τη γενική πρόληψη ως προς τους επίδοξους δράστες, με αποτέλεσμα τη μείωση της εγκληματικότητας, ότι ικανοποιεί το κοινό περί δικαίου αίσθημα και αποτελεί μια πράξη δικαίωσης προς τους συγγενείς των θυμάτων. Επιπλέον, θεωρούν ότι αποφεύγεται η επανάληψη εγκλημάτων και άρα προστατεύεται το κοινωνικό σύνολο, από αποφυλάκιση, δραπέτευση, χάρη αυτών των εγκληματιών και ότι δεν έχει νόημα η φορολόγηση των πολιτών για την κράτηση, σίτιση, στέγαση αμετανόητων δραστών.

Στο επιχείρημα ότι "δεν επιτρέπεται η αφαίρεση ανθρώπινης ζωής από την κρατική εξουσία" αντιτάσσουν ότι αυτό μπορεί να σταθεί ως επιχείρημα, μεταφυσικό κι όχι νομικό. Υποστηρίζουν ότι, αφού η κοινωνία έχει αναγάγει το ύψιστο αγαθό της ανθρώπινης ζωής σε έννομο, οφείλει να το προστατεύει. Για να επιτευχθεί όμως η προστασία του απαιτείται μια έννομη αρχή προορισμένη να επιβάλλει την έννομη τάξη. Κύριος φορέας αυτής της έννομης τάξης είναι η κρατική εξουσία. Έτσι αυτή έχει το νόμιμο δικαίωμα για λόγους αυτοπροστασίας, προκειμένου δηλαδή να διασφαλίσει τα μέλη της κοινωνίας, να αφαιρέσει, όποτε κρίνεται αναγκαίο από το νόμο, την ανθρώπινη ζωή που ευθύνεται για τη διασάλευση της έννομης τάξης.

Αναφέρουν επίσης ότι η θανατική ποινή δεν προσβάλλει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια περισσότερο από την ισόβια κάθειρξη και ότι υπεύθυνη για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι η κοινωνική δομή κι όχι οι ποινές.

Από την άλλη, οι υπέρμαχοι της κατάργησης της αναφέρονται στην ανικανότητα της θανατικής ποινής να λειτουργήσει ως τροχοπέδη για την τέλεση αποτρόπαιων εγκλημάτων. Αντίθετα υποστηρίζουν ότι όχι μόνο δεν εμποδίζει τη βία αλλά την εφαρμόζει και την παρουσιάζει νομιμοποιημένη και θεσμοθετημένη. Υιοθετείται δηλαδή το δόγμα "οφθαλμός αντί οφθαλμού" και "οδούς αντί οδόντος".

Διατείνονται επίσης ότι η φυσική εξόντωση του θύτη (δράστη) αποκλείει τον κύριο στόχο της ποινής, που είναι ο σωφρονισμός. Αποκλείει, δηλαδή, τη δυνατότητα που έχει ο κάθε άνθρωπος να αναθεωρήσει ενδεχομένως τη στάση του ή έμπρακτα να δηλώσει τη μετάνοια του. Με άλλα λόγια, είναι μια πράξη τελεσιδικη, αποκλείει ακόμη, και το πιθανό ενδεχόμενο μιας δικαστικής πλάνης.

Υποστηρίζουν, επιπροσθέτως, ότι στερείται ανθρωπιστικού χαρακτήρα, γιατί αποτελεί το έσχατο σημείο εξευτελισμού της ανθρώπινης οντότητας και ότι αποδεικνύει την αντιφατικότητα και την ανωριμότητα του σύγχρονου πολιτισμού που, από τη μια, διατείνεται για την προάσπιση όλων των ανθρώπινων δικαιωμάτων και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και, από την άλλη, τα καταστρατηγεί συστηματικά.

Στην Ελλάδα η θανατική ποινή έχει βέβαια καταργηθεί, αρκετά χρόνια τώρα. Και δε γινόταν διαφορετικά. Η χώρα μας ήταν από την αρχαιότητα ευαίσθητη σε θέματα αναγνώρισης δικαιωμάτων στον άνθρωπο. Στη σοφιστική σκέψη των κλασικών χρόνων εντοπίζονται τα πρώτα επιχειρήματα για την κατάργηση των βασανιστηρίων, τα οποία επεξεργάστηκε ο Διαφωτισμός και οι σύγχρονες Δημοκρατίες τα συμπεριέλαβαν στα Συνταγματικά τους κείμενα και στις οικουμενικές Διακηρύξεις τους για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Παρακολουθούμε όμως τα θέματα που τίθενται, τις συζητήσεις που διεξάγονται στις Ηνωμένες πολιτείες της Αμερικής, σε Αραβικές χώρες και όπου αλλού εφαρμόζεται η θανατική ποινή και προκαλεί στους υποστηρικτές της κατάργησης της θανατικής ποινής κατάπληξη πώς χώρες ανεπτυγμένες (π.χ. ΗΠΑ) μπορούν ν' ακολουθούν μια τέτοια βάνανυση μέθοδο επίλυσης των διαφορών της με ένα δικό της πολίτη που εγκληματεί. Καταρχήν αυτό φαίνεται αντιφατικό. Εφαρμόζοντας την ποινή του θανάτου ένα κράτος είναι σαν να υιοθετεί μια πρακτική που το ίδιο αποδοκιμάζει, δηλαδή το έγκλημα. Επιπλέον πρόκειται για παραδοχή μιας μεγάλης του αδυναμίας. Αφαιρώντας μια ζωή ανθρώπινη είναι σαν να ομολογεί έμπρακτα ότι αδυνατεί να τη σωφρονίσει. Αποστολή του κράτους είναι να προσπαθεί ετερόκλητους ανθρώπους να τους κάνει να συμβιώνουν αρμονικά, γιατί κανένας δεν είναι περιττός. Από τη θετική αξιοποίηση όλων μας προάγεται ο πολιτισμός.

Όσον αφορά την έμφαση που δίνεται στην αποτρεπτική δύναμη της θανατικής ποινής με βρίσκει σύμφωνη. Φυσικά και εμποδίζεται κάποιος από τη διάπραξη εγκλήματος που αποδίδεται ως αιτιολογία σε οργανωμένα σχέδια (εμπόριο ναρκωτικών, τρομοκρατία) ή σε παράγοντες που άπτονται της ψυχοπαθολογίας (βιασμός) από το φόβο της ηλεκτρικής καρέκλας. Ίσως έχει να αντιπαλέψει με πολύ μεγαλύτερες, σκοτεινές δυνάμεις, συχνά τον ίδιο του τον εαυτό, και να χρειάζεται ψυχολογική υποστήριξη, γενναιοψυχη συμπαράσταση της κοινωνίας. Όμως η θανατική ποινή ορισμένες φορές ίσως λειτουργεί προληπτικά, και συντελέσει έτσι αποτρεπτικά στην τέλεση εγκλημάτων .

Ακόμη σε γενικό επίπεδο θεωρώ ότι η εκτέλεση ενός θανατοποινίτη είναι μια πράξη άκρας αγριότητας και ως τέτοια ανασύρει στη μνήμη κάθε ανθρώπου αρχέγονα ένστικτα βίας, δίψα για αίμα, που με πολλούς αγώνες έχει απωθήσει.

Βέβαια εάν κάποιος είναι διεστραμμένος πιστεύω ότι δεν πρόκειται να αλλάξει ούτε σε

ένα ούτε σε εκατό χρόνια γιατί έχει δομηθεί η προσωπικότητά του με τέτοιο τρόπο. Θεωρώ ότι είναι μάλλον απίθανο να γίνει «άλλος». Για τους λόγους αυτούς, σε γενικό επίπεδο κι εγώ θα έλεγα ότι θα πρέπει να εξοβελιστεί η θανατική ποινή από τις αναπτυγμένες ανθρώπινες κοινωνίες. Εάν όμως κάποιος αποδεδειγμένα είναι ειδικής εγκληματίας και αποτελεί δημόσιο κίνδυνο, τότε πιστεύω ότι η επιβολή της θανατικής ποινής είναι απαραίτητη.

Όσο αφορά στο επιχείρημα της δικαστικής πλάνης η άποψη μου είναι ότι καμία διόρθωση δε μπορεί να επέλθει, αν έχει διαπραχθεί λάθος.

Υπάρχει άραγε απόλυτη αποκατάσταση ή ποιο νόημα έχει η συγνώμη για κάποιον που φυλακίστηκε άδικα; Σημασία έχει η Δικαιοσύνη να απονέμεται με τη δέουσα σοβαρότητα και προσοχή και να μην επιτρέπονται, εκ των προτέρων, περιθώρια σφάλματος, στη σκέψη ότι μπορεί να διορθωθεί.

Συμπερασματικά, σε γενικό επίπεδο θεωρώ ότι η θανατική ποινή δεν πρέπει να επιβάλλεται. Όταν, όμως, η Δικαιοσύνη αντιμετωπίζει περιπτώσεις εγκληματιών που αποτελούν σοβαρό κίνδυνο για τους πολίτες μιας κοινωνίας, αλλά και για την ίδια την κοινωνία (βιαστές, έμποροι ναρκωτικών), τότε η επιβολή της θανατικής ποινής με βρίσκει σύμφωνη. Έτσι μόνο θα αποδώσει η ποινή δικαιοσύνη και θα αποκαταστήσει την ισορροπία στην ψυχή όσων υπέφεραν από το έγκλημα. Επίσης η θανατική ποινή πρέπει να επανέλθει στις δύο παραπάνω κατηγορίες προκειμένου να προστατευθούν υπέρτατα αγαθά, όπως η ανθρώπινη ζωή και η αξιοπρέπεια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βιργινία Γκιούλη, Φιλοσοφία της ποινής, εκδ. Αντ. Σάκκουλα.
2. Δημοσθένης Μιράσγετζης, Η ποινή του θανάτου, εκδ. "Τα χρονικά", Αθήνα, 1936.
3. Νέστωρ Κουράκης, Εισαγωγή στη θεωρία της ποινής, εκδ. "Δίκαιο και οικονομία" Π.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2004.
4. Bedau, Hugo Adam, The death penalty in America, Χ.Ο.
5. Ευάγγελος Β. Αποστολόπουλος, Η ποινή του θανάτου (από κριτικής σκοπιάς), Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1980.
6. Μιχαήλ Ν. Συμπέθερος, Η ποινή του Θανάτου, Τα υπέρ και τα κατά, Αθήνα, 1982.
7. Ι. Μανωλεδάκης, Γενική θεωρία του ποινικού Δικαίου, Τόμος Β', Θεσ/νικη 1978, εκδ. Σάκκουλα.
8. Μανώλης Ανδριανάκης, Η κατάργηση της ποινής του θανάτου, Τύποις Π.Α. Φρέσκου, Αθήνα, 1950.
9. Όταν η πολιτεία σκοτώνει... Η θανατική ποινή παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα. Έκδοση Διεθνούς Αμνηστίας, Λονδίνο, 1989.
10. Γ.Α. Μαγκάκης. "Ποινικό Δίκαιο. Διάγραμμα Γενικού μέρους" εκδ. Παπαζήση, Γ' έκδοση 1984, σελ. 70-73)
11. P. Rojman - J. Reiman, The death penalty, Rauman and Littlefield Publishers, σελ. 5-7

Ι.ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οι πίνακες που χρησιμοποιήθηκαν στην εργασία, παρατέθηκαν στο κύριο μέρος του κειμένου.